

ወርሃዊውን የየካቲት መጽሐት ከሚ
ከታተሉት አንዱ ነኝ ። በተለይ « የነጋ
ገር ለዛ » የሚለውን አምድ አጥብቄ እከ
ታተላለሁ ። እና እኔም ታዲያ በዕድሜዬ
የደረሰኩበትን ፣ ከሌሎች አባት ሊቃው
ንት የሰማሁትንና ያገኘሁትን አውጣጥቼ
ልኬላችኋለሁ ።

አፈሊቅ አከሊሉ ገ/ኪርብ

ሁለመናዬን

በጉለሌ ሩፋኤል አጥቢያ ወ/ሮ ሁለመ
ናዬ የሚባሉ ሴት ወይዘሮ ነበሩ። የደብሩ
አለቃ መልከቀና ነበሩና ሀሜት ተከትሏ
ቸው ኖሮአል ። ቅድመ አብዮት በቤተ
መንግሥት ሙሉ ግብር ተደርጎ ሳለ ደጅ
አጋፋሪዎች «አለቃ እገሌ ወዴት ሄዱ?»
ብለው ጠየቁ ። እኛሁ አለቃ መርአዊ የአ
ነጋገር ተስጥኦ አላቸውና ቀርበው ፡ «ታመ
ዋል!» ብለው አስረዱ ። «ምን ብለዋል?»
ቢሏቸው « ሁለመናዬን ብለዋል » አሏ
ቸው ። በዚህ ጊዜ በአደባባዩ የሳቅ ፈገግታ
ታዩ ።

ሳማ አልሄድም

በሌላ ቀን ደግሞ የሳማ ሰንበት ገዳም
ሹመት ላለቃ ዘወልደማርያም ይሰጥ ተብሎ
በቤተ መንግሥቱ ተመክረ ። አለቃ ዘወልደ
ማርያም ግን ሹመቱን አለመፍቀዳቸውን
ሲገልጡ በቅኔ እንዲህ ብለው መለሱ ።
« እንኳን ሹመትና ቢሰዱኝ ምናኔ ፣
ሳመሰግን እንጂ ሳማ አልሄድም እኔ »

ተገረዳደፈ

በአፄ ምኒልክ ጊዜ አባወልዴ ፣ አባም
ትኬ ፣ የሚባሉ ሁለት የታወቁ መነኩሳት
ነበሩ ። አባ ወልዴ ገረድ (የቤት ሠራተኛ)
ቀጥረው ሲኖሩ ነገር አግኝተዋቸው ኖሯ
አል ። ወዲያው በቅኔ እንዲህ አሉ ይባላል ።

« አልሚ ሰልቄ እበላው ያልኩት ፣
ተገረዳደፈ እንግዲህ ተውኩት »

አራት ሰው...

በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ትምህርት
መሠረት ፣ አንድ ሰው « ዜማ አዋቂ ነው ፣
መምህር ነው » የሚባለው አራቱን ፀዋ
ትወ ዜማዎች አጠናቆ ያወቀ እንደሆነ
ነው ። እነዚህም ፡— ድን ፣ ጾመ ድን ፣ መዋ
ስዕትና ዝማሬ ናቸው ። ታዲያ አንድ ጊዜ
እነዚህን የዜማ ዓይነቶች በሚገባ ያወቁ
መምህር ሞቱና እንዲህ ተብሎ ተገጠመ
ላቸው ።

« አራት ሰው ሞተ — ተቀበረ ዛሬ

ድን ጾመ ድን — መዋስዕት ዝማሬ »

በነገራችን ላይ አራት ዓይና ጉሹ የተባ
ሉት ቀደምት ዕውቅ ምሁር «አራት ዐይና»
የተባለውን ቅጽል ያገኙት በዚህ መልክ
ነው ።

የቀለም ቀንድ

በዚህ ብቻ አላበቃም ። አስከሬናቸው
በክብር አርፎ በላዩ ላይ አፈር ሲመለስ
በትም . . . « አፈር መልሱ እንጂ
ድንጋይ ለምናችሁ (አይጥበቅ)

የቀለም ቀንድ ነው ትሰብሩታላችሁ ።
ተብሎ ተገጠመላቸው ይባላል ።

ከእነዚህ በተጨማሪ ሌሎች የአምዱ
ተከታታዮች የላኩልን አሉ ።

የመጀመሪያዎቹ 2 « የነጋገር ለዛዎች »
ምናለ መላኩ ከደብረ ዘይት ከላኩልን
ውስጥ የመረጥናቸው ናቸው ። ከ3
እስከ 5. ያሉትን ደግሞ ሁኔታው ዘው
ዴ ከአዲስ አበባ ከፍተኛ 11 ቀበሌ 15
ከላኩልን መካከል ነው ያወጣናቸው ።
7ተኛውን የዕውነቱ ከተባሉ ግለሰብ ከተ
ላኩልን መካከል ነው የቃረምነው ።
8ኛውና 9ኛው ግዛቸው የማነ ከብሔራዊ
ሎተሪ የላኩልን ናቸው ።

አውራ ሕልም ነው

ሴትዮይቱ « አይንሽም ጥሩ ፣ መልክ
ሽም ጥሩ ፣ አንገትሽም ጥሩ ፣ ለወርቅ ድሪ
እንደምን ብለሽ ከዚህ ጋር ታድሪ ? » እያ
ለ አንድ ሰው ሲነግረኝ በሕልሜ ሰማሁ
አለችው ። እሱ ደግሞ እንዲህ ሲል ጉዳ
ዩን አከታተለ ። « አንተን አስትቶ ሌላ
ካማራት! በል ተነሣና በአለንጋ በላት»
ሲል አሁን በልሜ ነገረኝ አለና በአለ
ንጋ ወረደባት ። በዚህ ጊዜ « ሁላችንም
የታየን ቅዠት ነው » አለች ። እሱ ግን
« የለም አውራ ሕልም ነው » እያለ ወረ
ደባት ።

የሰው ሥጋ

ቡና ጥሩ ነበር ለሱስ የሚበጅ
ቁርሱ የሰው ሥጋ መሆኑ ከፋ እንጂ

ምነው አታስፈላ?

ጉጃም ውስጥ ፊታውራሪ አያሌው ደስታ
የተባሉ ሹም ሊቀጠብላት አበላን በቤታ
ቸው አካባቢ ያዩአቸዋል ። ጊዜው የምሳ
ሰዓት አካባቢ ነበርና ሊቀጠብላት ወደ
ቤታቸው እያመሩ ነበር ። ፊታውራሪ ሊቀ
ጠብላትን ይጠሩና ከግቢያቸው የአለውን
አትክልት ማስጉብኘት ይጀምራሉ ። ሊቀ
ጠብላት በጉዳዩ አልተደሰቱም ። አስበ
ውት የነበረው እቤት ገብተው መጋበዝን
እንጅ የግቢ ገብኝት አላማራቸውም ነበርና
« ፊታውራሪ አትክልቱም መልካም ነው ።
የጌሸው ፣ የወይራውና የጽጌረዳው ፍል
አምሮአልሆነው ቡናስ አታስፈላ» ብለው
እርፍ ።

የሰለለ

ሊቀጠብላት አበሌ ሹም እያሉ እገረሰላ
ላና ቁጭን የበታች ሹማቸው ያየህ የተ

ወደ ገጽ 45 ዞሯል

ጊዜን ለምትጠቀሙት ይጠቀሙ?

እውሮፓውያን የሳምንቱን ቀናት ከየት አገኙ?

ለው የገሉን የመጠሪያ ስም የያዘው ለስብስብ ገፋፕ ፋምሊ በተሰባበሩ ከተጀመረ በኋላ እንደሆነ ሂሳብ ይጠቁማሉ። እስከዚህ ጊዜ ድረስ ሳምንት-ወር-ዓመት የሚባል ነገር መታወቁ ገልጽ አይደለም። ከስብስብ ኑሮ ወደ ባሪያ ለሳዓሪ ሥርዓት ሽግግር ሲደረግ የቀናትና የወር ስሞች እንደታወቁ ይገመታል። ቀናት-ሳምንትና ወራት የጊዜ መለኪያ መሆናቸው የተለመደውና ስም የተሰጣቸው የምርት ክፍል ሥርዓት እንዳቆጠቆጠና የባሪያ ለሳዓሪ ሥርዓት በተጠናከረበት ወቅት መሆኑን ለመረዳት ይቻላል። ለምሳሌ የገበያና የበዓላትን ዕለቶች ለመለየት በዚህ ወቅትም ቢሆን ቀናት ስም ለልዩነታቸውም። የሳምንት ጊዜያት ገን ፤ ቀን-ሰዓት ወይም ለምስት እንደነበሩ በአንዳንድ አገሮች የተገኙ የታሪክ ቅርሶች ይጠቁማሉ።

የጥንት ባቢሎኖውያን በየሰዓቱ ቀናት ከሥራ ድርፋ ነበር። ይህ ቀን የገበያ ወይም የለምልክ ጊዜ ይሆናል። እሥራኤላውያን ይህንን ተከትለው ሰዓተኛውን ቀን ይከብራሉ። ይህንን ቀን ሰንበት ለሉት። በዚህ ሁኔታ የሳምንት ቀናት ስሞች ሊታወቁ ችለዋል። ለምሳሌ ዌንስደይ ረቡዕ ማለት ለራተኛ ቀን ማለት ነው።

ገብጻውያን ገን የሳምንቱን ቀናት በለምስት ከዋክብት ስም ሰይመው ነበር። ሮማውያን የገብጽን ፊላግ ተከትለው የሳምንቱን ቀናት በሰዓት ከዋክብት ስም ይጠሩ ጀመር። የፀሐይ-የጨረቃ-የሚርከ-የሚርከ-ሪ-የጃፒተር-የቢኒስና የሳተርን ቀናት የሌሁኑ የአውሮፓውያን ቀን ለቆጣጠር የተገኘው ከላንግሉ ሳክሶኖች የእንግሊዝ ቀመ-ዝርያ-ለያተች ነው። የቀናቹ ስሞች የጣሉታቸው ስሞች ናቸው። ለምልክውን የወሰዱት ከሮማውያን ነው። ከዚህም የተነሳ የፀሐይ ቀን ሳንደይ ሳንደይ (ዕሑድ) ሲባል የጨረቃ ማንደይ ማንደይ (ሰኞ) ማርስ (የቲዌ ቀን) ተሰደይ (ማክሰኞ) ሚርከ-ሪ ለወደን ጣሉት የተሰጠ ስም ስለነበር ዌንስደይ ረቡዕ -ጃፒተር ደገሞ የሞገደኛው ጣሉት የሶር መከበሪያ ቀን ስለነበር ከዚህ ስም ሳርስደይ (ሐሙስ) ተገኘ። እንደዚሁም የሉዲን ጣሉት ሚስት ተከበር የነበረበት ቀን ፍሪግ ተለውጦ ፍሪደይ (ዓርብ) ታዋቂ ሲሆን ሳተርን የተባለው ቀን ሳተርደይ ቀዳሚ እንደተባለ የቀናት ለመጣጥ ታሪክ ለረገገ ጧል።

የውቅያኖስ ጥልቀት እንዴት ይለካል?

እስካሁን ድረስ የውቅያኖሶች ውስጣዊ ምስጢር ወይም ይዘቱ ሙሉ በሙሉ አልተጠናመ። ሌላው ቀርቶ የአያንዳንዱ ውቅያኖስ ዕድሜ ምን ያህል እንደሆነ በጥናት አልታወቀም። በመሆኑም የለው ልጅ ስለውቅያኖሶች የሚያደርገውን ጥናት እንደቆጠላ ነው።

በተደረገው ጥናት መሠረት ጥልቀቱ ፫፻፶፯ ሚትር በሆነ ለካባቢ ያለው የውቅያኖስ ወለል የታናናሽ የባሕር እንስሳት ቀሪ ታት የሚገኝበት የደለል ጭቃ ነው። ከሌሊት ማይልስ ጥልቀት ላይ የሚገኘው የውቅያኖስ ወለል ደገሞ የእንስሳት - የላዝርዕት ቀሪቶችና የቦልካኖ ለመድ የተደባለቀበት ደለል ጭቃ መሆኑ ታውቋል።

በሌሁኑ ጊዜ የውቅያኖስ ጥልቀት የሚለካው የድምፅ ሞገድ (ዊቭ) በሚወስደው ጊዜ ነው። ይህም ወደ ውቅያኖስ ወለል የተላከው ድምፅ ከወለሉ ደርሶ የተመለሰበትን ጊዜ ለሁለት በማካፈልና የተገኘውን ጊዜ ድምፅ በውሃ ውስጥ በሚጓዝበት በማባዛት ነው። ድምፅ በውሃ ውስጥ በላንድ ስኮንድ ላንድ ማይል ይጓዛል በዚህ ለላካክ መሠረት ከውቅያኖሶችና ከባሕሮች በጥልቀት ላንደኛ የሆነው ፓስፊክ ውቅያኖስ ሲሆን ጥልቀቱም ፲፩ ፻፶፯ ሚትር ነው። ላነስተኛ ጥልቀት ያለው ደገሞ ቦልቲክ ባሕር ሲሆን ጥልቀቱም ፱፻፳፩ ሚትር ነው። በጥልቀታቸው ቀደም ተከተል ለምሳሌ ያህል ጥቂት ውቅያኖሶች ከዚህ በታች ለቀርበናል።

ስም	ጥልቀት በሚትር	ለማካይ ጥልቀት በሚትር
፩. ፓስፊክ ውቅያኖስ	11516	4028
፪. ላትላንቲክ ውቅያኖስ	9219	3926
፫. ሐንድ ውቅያኖስ	7455	3963
፬. ላርክቲክ ውቅያኖስ	5625	1205
፭. ሚዲቴራኒያን ባሕር	4632	1429

ኤፍ ፣ ቢ ፣ አይ ፣ ምንድነው?

ኤፍ፣ ቢ፣ አይ (ፊደራል ቢሮ ኤፍ ኢንበስቲጊሽን) የሚረካ የስለላ ድርጅት ሲሆን የተቋቋመው እ.አ.አ. በ፲፱፻፳፭ ዓ.ም ነው። ሲቋቋም የነበረው ዓላማ በሀገሪቱ ውስጥ የሚፈጠረውንና የተነሳሳውን ወንጀል ለመከታተል ፣ ለመለለድና ለመቆጣጠር ነበር።

እ.አ.አ. በ፲፱፻፳፮ በዚህ ድርጅት ክፍል የላቫሪ ክፍል ለንዱ ተመሠረተ ከሀገሩ ብቻ የ፳፻፲፮ ፻፶፯ ወንጀላዎች ላቫሪ መዘገብ። በሌሁን ጊዜ የ፳፻፲፱ ሚሊዮን ወንጀላዎች ላቫሪ ለጠራቀሟል። ዛሬ በላሚሪካ ውስጥ በየትም ገዛት ወንጀል ቢፈጽም ይህ ቢሮ የላቫሪውን ስልት ከፋይል ውስጥ በለምስት ደቂቃ ያገኘና ወንጀላዊውን ለያዘ ድርጅት በ፱፻ ሰዓት ውስጥ ያስታውቃል።

ዛሬ ኤፍ፣ ቢ፣ አይ ሥራውን ከሀገሩ ለልፎ ከሲላይሌ ጋር

ወደ ገጽ 31 ይሄድ

የሚሠራ እንደ ሰው ከባንክ ገንዘብ ተበድሮ ደህና ቤት ሠርቶ ገብቶአል። ቤቱን ግን አላስመረቀም። ስለዚህ ዓደኞቹ «ቤትህን ለምን አታስመርቅም?» እያሉ ሲጨቀጡ ባጅተዋል። እንደ ቀን ለምርቃት እንኳ ሳይሆን ቤት ለመሥራት ከሚፈልግ ወዳጁ ጋር ሲወያዩ ቆይተው የቤቱን አሠራር ለማየት ከጠየቁ ወደ አምስት ሰዓት ላይ ወደዚሁ ሰው ቤት ይሄዳሉ። ግቢው ያምራል። አበቦች ፍንትው ፍንትው ማለት ጀምረዋል። ሣሩ ሌላ ዓይነት ውበት ይዞ ብቅ እያለ ነው። አጥሩ ራሱ የቤቱን ግንብ አላንሶ ታል። የመኪናው ቤት ለአኤርፕላን መግቢያ ቤት ቢሆን ይሻል ነበር የሚያሰኝ ነው።

ወደቤቱ ገባ አሉ። ሳሉን ታየ። ሰፊና ዘመናዊ ነው ተባለ። መታጠቢያ ቤት ታየ። መስተዋቱ ራሱ መላ አካልን ያላ ያል ተባለ። የልጆች መገኛታ ቤት ታየ። ሌላ ነው ተባለ። እንዲያ እንዲያ ሲባልና ሲታይ ቆይቶ ዋናውን መገኛታ ቤት ከፈት አደረገ። አልተቀረቀረም ነበር። ሚስት ተገኝታለች። ብቻዋን አልነበረችም። ስለዚህ ውርደት የተሰማው ባል፡— ያች የተገኘቱ ሚስቱ አብሯት ያለውም እኔ ነኝ አለ ይባላል። ተደረገ ተብሎ የተወራ ነው። ፊልሙን ግን አልቀረጽውምና አልሆነም የሚል ካለ ማስረጃው በእጄ አይገኝም። ለማንኛውም እንዲህ ዓይነቱን ሁኔታ ያለ ነገር አላነሳሁምና ቀስ ብላችሁ ትደርሱበታላችሁ። እስከዚያው ሌላ ይምጣ።

ይኸን ዜና (ከፋ ዜና) ያዩና በጋዜጣም ያቀረቡ ጋዜጠኞች እዚሁ አጠገባችን ይገኛሉ። አንድ የአራዳ ጉረምሳ የአንዱን አባወራ ሚስት አፍቅሮአል። ፍቅርም አስይዞአል። ባል ወጣ ሲል ተያይዘው መውጣት መጣ። ሰው ሁሉ እስኪታዘብ ድረስ የአዲስ አበባን ሆቴሎች ማዳ

ረስ ተያዘ። የከተማችን ወሬ ፈጣን ነውና የሚሰት እንቅስቃሴ በሙሉ ከባል ጆሮ ይገባ ጀመር። አንዳንዱ ሰው ለባል— ሚስትህ እንዲህ ነች— ለሚስትም ባልሽ እንዲህ ያደርጋል— ብሎ በድፍረት ሲናገር መቸም አያፍርም። ሚስትና ባልም ወሬኛውን አያሳፍሩም።

ወደ ጉዳዩ ለመመለስ ባልየው አንድ ቀን ወደ ዳር አገር መሄዱ ነው ብሎ ልብ ሱን በሻንጣ አድርጎ ተሰናብቶ ወጣና ማታ ጊዜ ተደብቆ ቤቱን በሩቅ ይመለከት ገባ። ያራዳው ቀበኛ መኪናውን እየነዳ መጣ። ሚስቱ አምራና ተኳኳላ ወጣች። በኩራት ከመኪናው ውስጥ ገብታ 45 ዲግሪ አቀማመጥ ቁጭ አለች። ሄዱ፤ ባል ተከተለ። ሄዱ፤ ባል ተከተለ። ከአንድ በሩ ቤት ገቡ። የሚከፈለውን የመገኛታ ቤት ሂሳብ ከፍለው ለአዳር ገቡ። የዓለም ፍጻሜ ዓይነት ሆነ። ከየት መጣ ከየት መጣ በማይባል ፍጥነትና ጉልበት በሩ ተበረገደ። ባል ሽጉጡን ደግሞ «በል ሱሪ ህን ራስህ ላይ አድርገህ ወደ ፖሊስ ጣቢያ ቅደም» ማለት፤ በከተማችን ውስጥ በመኪና ለመላተም የሚፈልጉ የአእምሮ በሽተኞች ዓይነት ሌባ ገላውን እያስመረቀ ወደ ጣቢያ ገሰገሰ። ልክ አሥራ ሰባት ዓመት ሞላው።

ሚስቶቻችንን በጉረምሳ ተቀማን እያሉ የሆኑበት በር ይዘው «የሕግ ያለህ» የሚሉ ወይም ግቢውን በፋከራና በቀረርቶ የሚያሸብሩ ሰዎች ዜና በብዛት የሚሰማው ከአሥራ ሁለት ዓመታት በፊት ነበር። ፍርድ ቤቶች በዚህ ዓይነት ተሟጋቾች ይጨናነቁ ነበር።

ከሌላ ሰው ሚስት ጋር መዳራት፤ የሌላ ሴት ባል ማማገጥ (ሁለቱም ያለ ይመስላሉ) በግለሰቦች ክስ መሥራችነት የሚቀርብ ነው። በአገር አቀፍ ደረጃ ብሔራዊ ወንጀል የሚባል አይደለም። በግብረ

ተሰቡ አስተሳሰብና እምነት መሠረት ግን ነውር— ተብሎ የሚታይ ነው። በሞራል ደረጃ ሲታይ ጸያፍና አላዛኝ ነው። ይሁንና አባወራ ከቤት ሲወጣ ሹክክ እያሉ አይጥ እንደሚያድን ድመት ሲዘፋ የሚውሉ ጉረምሶች በየሰፈሩ አሉ። ወዳጄ አሸናፊ ዘደቡብ አዲስ አበባ፤ ሱቲቲ ደስ ካላት እንዲያውም ባልዋ ሲፈቅድላት ይችላል ይላሉ እንጂ ይኸ በግብረተሰባችን የተወገዘና የተጠላ ባህርይ፤ የዘቀጠ ሞራል ምልክት ነው። እንዲህ ዓይነቱ አገማሚያ (ዋይፍ ስዋፒንግ) በአንዳንድ የምዕራብ አውሮፓ አገሮች የተለመደ ሊሆን ይችላል። ይኸ ደግሞ አምፔሪያሊዝም ያስከተለው የሞራል መዋረድና ድቀት አንድ ዓይነተኛ መግለጫ ነው።

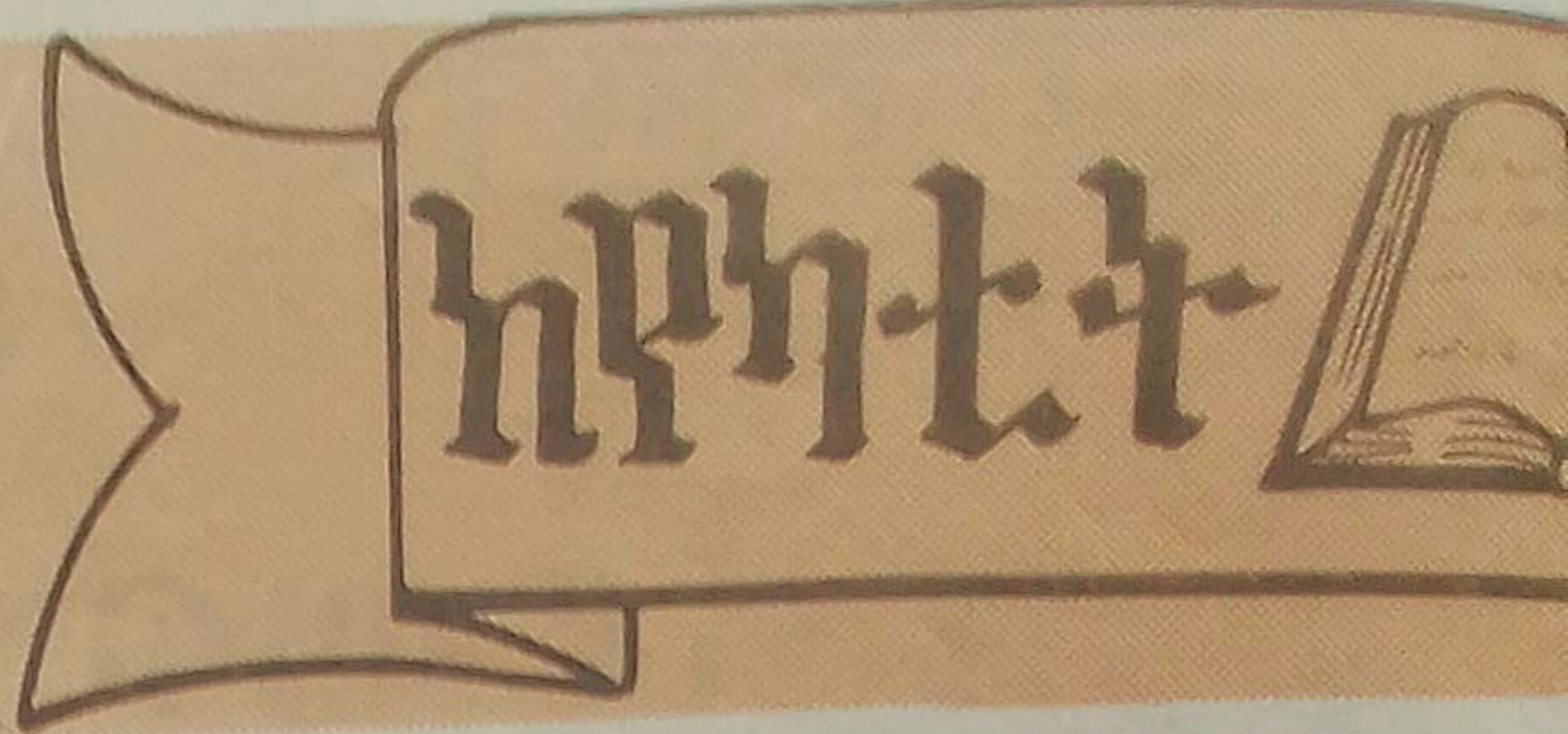
ሚስትን እንደ ዕቃና እንደ ንብረት የመቁጠር ዝንባሌ ባይኖረንም በመሠረቱ ግን ሚስት መቀማትም ሆነ ባል መንጠቅ አንድም ወደ ወንጀል የሚያመራ፤ አልያም በግብረተሰቡ አመለካከት ረገድ የሞራል ድቀት ነጸብራቅ ስለሆነ ለመነሻ ያህል በመማገጫ ሥፍራዎች (አልቤርጉዎች) ላይ የተጀመረው ዘመቻ መጠናከር ያስፈልጋል። የቀበሌ መታወቂያ መመዝገብ ያስፈልጋል ቢባልም ያንን በትክክል በሥራ ላይ የሚያውሉ ስለሚያንሱ ቁጥጥሩ መጥበቅ አለበት።

ቤተ መዚቃ

ከብሥራት ታመነ

በአገራችን ለሙዚቃ ሙያ ዝንባሌ ያላቸው ሙያተኞች በተለያዩ የሙዚቃ ድርጅቶች እየተሰበሰቡ ሥርዓት ያለው ሙዚቃን በመጫወት ሕዝባዊ አገልግሎት መስጠት የጀመሩት መቼ ነው? ለዚህ ጥያቄ መልስ የሚሆነውን ከተቋቋሙ ብዙ ዓመታት የሆኑት የሙዚቃ ድርጅቶች አያውቁትም ለማለት ሳይሆን እንዲያው ለነገሩ በሥርዓት ተጽፎ የተቀመጠ ማስታወሻ ይኖር ይሆን? ለማለት ነው።

በአገራችን ተጨባጭ ሁኔታ በታላቅነታቸው በሥራ አስተዋጽኦቸውና በአገልግሎታቸው ከታወቁት ታላላቅ የሙዚቃ ድርጅቶች ውስጥ በየዘመናቱ የደረሷቸው ወደ ገጽ 32 ዞሯል

ትንሽ ትንሽ ...

የሚያሳዝን ነው። ለሁሉ ነገር ባዕድ፣ ለሁሉ ነገር እንግዳ መሆን፣ ለሁሉም ሙያ ለሁሉም ሥራ ጨርሶ ባይተዋር መሆን፤

ሱሪው መጥፎ በታተሙት በእጁ እየጋረደ (ባይሆን እየደበቀ) የሚቀመጥ፣ ምን ያህል ሰው አጋጥሞአቸው ያውቃል? የቤቱ መዝጊያ ማጠፊያ ተሰብሮ እንዲት ምስግር መምታት አቅቶት በፍን በድን ጋይ አስደግፎ የሚያድር ስንት ሰው አለ?

የቤቱ ኮረንቲ በትንሽ ነገር ተበላሽቶ፣ የውሀ ቧንቧው በጥቂት ብልሽት ተሰናክሎ፣ የዓለም ወሬ የሚሰማበት ራዲዮው ያለመሠረታዊ ብልሽት ቆሞ የሚቸገር ስንት ሰው አለ?

እንዲህ ያለውን ዝርዝር በርከት አድርጎ ለማቅረብ ይቻላል። ከዚህም ያነሰ ነገር ደግሞ አለ። ለምሳሌ የመኪናው ጉማ ተንፍሶ ተጠባባቂውን ጉማ ለመለወጥ አቅቶት መኪናውን ከአውላላ ሜዳ ላይ አቁሞ በታክሲ ወይም በልመና መኪና የሚነጉድ ሰው ሞልቶአል። ካንዴላ መለወጥ፣ ፑንቲና ማስተካከል የማይችል መሪ አንቆ የሚጓዝ የቅዳሜ ሾፌር በየቦታው አለ።

አንድም ከአስተዳደራችን፣ አንድም ከኋላቀር የቴክኖሎጂ እድገታችን የተነሣ በቀላሉ ልንሠራቸው የሚገባንን ሥራዎች ሌሎች እንዲሠሩልን እንተዋቸዋለን። ለምሳሌ በአንድ እጅ ልናንጠለጥል የምንችለውን ሻንጣ በአሽከር አለዚያም በኩሊ ካላሽከምን ደስ የማይለን አለን። የመኪናችን ጉማ ሲተነፍስ «ጉማ የሚለውጥ» ብሎ መማጠን የሚቀልለን ይመስላል። አጉል መቀማጠል ነው። እንዲህ እንዲህ ባሉ እጅግ አነስተኛ ጉዳዮች ላይ በየወሩ የምናወጣውን ወጪ ብናስበው

ከወር ገቢያችን ከሲሦው በላይ ሊሆን ይችላል።

ብዙዎቻችን ሁሉን ነገር ትንሽ ትንሽ ባለማወቃችን ወይም ለማወቅ ጥረት ካለ ማድረጋችን የተነሣ እጅግ አነስተኛ ለሆነው ሥራ ሁሉ ባለሙያ እንፈልጋለን። የዕውቀት ጉጉታችንና ፍላጎታችን ዝቅተኛ ስለሆነ ይመስለናል። ይኸ ደግሞ ዘመናዊ ቴክኖሎጂን ብቻ ሳይሆን የአገራችንንም ልዩ ልዩ ጥበቦችና መጠነኛ ባልትናዎችም ራምር የሚያጠቃልል ነው። ለምሳሌ ስንቶችን የአራዳ ልጆች ነን በግ መበለት የምንችል? ስንቶችን ነን ሌላው ቀርቶ እስከስታ መውረድ የምንችል? በብዙዎች አገሮች ለወጣቶች ልዩ ልዩ አጫጭር ሙያዎችን ማስለመጃ ኮርሶች ይሰጣሉ። ምናልባትም አኢወማ ይህን ፕሮጀክት ሊጀምር የሚችል ይመስለናል።

ኮረንቲ የመቀጠል፣ ፎቶግራፍ የማንሣት፣ የቧንቧ ሥራ፣ ወዘተ. የሚችሉ መምህራን በማዘጋጀት ወጣቶች በትርፍ ጊዜያቸው እንዲለማመዱ በደረግ ወጣቶችን ከአጉል ልምድና ተግባር ለመሰወር አንድ ምቹ መንገድ ይመስለናል።

ዓይናማ መኪናዎች

በዓይኔ አየሁ ብዬ አልመስከርም። ዳውሎስ የነገረኝ ነው። አንድ በጡንቻው የሚተማመን ጉልማሳ የደረሰበትን ጉዳይ ነው ያጫወተኝ። ጠዋት ሲነሣ መኪናው (ጉጃ ሚዎች እንደሚሉት) ግምጃ ሁኔታ ሆኖ ለት ዓይናችሁ፣ የፊት መስተዋትዋ፣ ሁሉም ወላልቀው ተወስደዋል። ግማሽ የሆነችውን መኪና እንደምንም እያሽከረከረ ሶማሌ ተራ ይሄዳል። ሶማሌ ተራ እንኳን የቮልቲግን፣ በያስፈልገው የነፍስ ልዋጭ ይገኛል እየተባለ ይቀለጻል። ለዚህች

መኪናም አስፈላጊ ሆኖ ወዲያው ተሟልቶ አዲስ መኪና መሰለች። ባለመኪና ከመኪናው ገብቶ ቁልፍ አስነቶ ይሄዳል። ገንዘቡ አልተከፈለም። የሶማሌ ተራ ሰዎች በከበሩ፣ በጭሁ፣ በጫጭሁ ምንም ሊያደርጉ አልቻሉም። ይህ ዓይነቱን ጉዳይ ሕጉ የሚመለከተው እንዴት ነው? የአዲስ ዘመኑ የሕግና ኅብረተሰብ ገጽ አዘጋጅ ታዲሳ ውቤ መልስ ሊሰጠኝ አልቻለም። እችላለሁ ካለም በአዲስ ዘመን ጋዜጣ ላይ እጠብቃለሁ።

የአዲስ አበባን ቮልቲግን መኪናዎች ከአራት ኪሎ ወይም ከፒያሳ ሁኔታ ለአንድ ሰዓት ተመልከቱአቸው። ከግማሽ በላይ የሚሆኑት 'አንድ ዓይና' ናቸው። ወደ ፋብ የሚጠጉት ደግሞ ሁለት ዓይንም የላቸው 'ታውረዋል'። ዓይኖች ሲጠፉ፣ ሌላ ሌላውም ዕቃ ሲወልቅ አድራሻው ከመቶ ዘጠና በላይ ሶማሌ ተራ ነው። ይህ አካባቢ በአብዛኛው የተሰረቀ ዕቃ መጋዘን ዓይነት ነው። እርግጥ አርጌ መኪናቸውን ቅርጫ አውጥተው የሚሸጡ ሰዎችም መናሽሪያ ይኸው አካባቢ ነው።

ስለዚህ አካባቢ ብዙ ጊዜ ተጽፏል። ባይሆን የየሱቁ ባለንብረቶች የሚሸጡትን ዕቃ ከየት እንደገዙ ማስረጃ እንዲይዙ መደረግ ያለበት ይመስለናል። የዚህ ሠፈር አርጌ ዕቃ ሻጮች ሐቀኛነት ካላቸው ሌቦችንም ያውቃሉና ለማጋለጥና ለሕግ ለመስጠት መተባበር አለባቸው። እስከ ዚያው ቮልቲግን መኪናዎቻችን እንደሞሹ ዳያን አንድ ዓይና ሁነው ሊቀሩ ነው?

የየመንደሩ ቀበኛ

ከአሥራ አምስት ዓመት በፊት በአዲስ አበባ ከተማ የተፈጠረ አንድ ድርጊት በአእምሮ ውስጥ አልፎ አልፎ ሕንድ አዲስ ትውስ ይለኛል። በአንድ መሥሪያ ቤት

የወፍ አዕምሮ

ተሳሳቢዎች «አእምሮ ደካማ» ብለው ለመሳደብ «ዶሮ ራስ» ይላሉ። ግን ሳይንስ ይህን አባባል መሠረተ ቢስለማድረግ ዳር ዳር ማለት ጀምሯል። ባለፈው 'ጁን' ሪፖርት ዳይጀስት — የእንግሊዝኛ መጽሐት «የሳይንስ ዓለም ዜና» አምድ ይህን የሚጠቁም ዘገባ ነበረው።

«እንስሳት፣ አራዊትና ዐዕዋፍ ሰው እንደሚያደርገው ማለብ፣ ማመዛዘንና ማስታወስ ይችላሉ፤ የክላርክ ለውዘስበር (ነት ክራክር) በተባለች ወፍ ላይ የተካሄዱ ሙከራዎች፣ ባለቡቶች በምግብ፣ በመጽዳጃ ቤት ዕቃ፣ በልብስ ተራ ለይተው ሸቀጣ ሸቀጣቸውን እንደሚደረጉና እንደሚሰቅሉት ሁሉ፣ ወፍ ያየችውንና ያደረገች

ውን በመልክ በመልኩ እንደምታከማች ይጠቁማሉ። ለውዘስበር (ልክ አልፎ አልፎ ውሾች በልተው የተረፉባቸውን ሥጋ ለሌላ ጊዜ ሲቀብሩ እንደምናየው) የለቀ መችውን ብዙ እኸል ፍራፍሬና ጥራጥራ ትቀብራለች። ከወራት በኋላ እህሉን፣ ፍራፍሬና ጥራጥራውን ከተቀበረበት ለማውጣት ያስችላትም ዘንድ የቀበረችባቸውን ቦታዎች መለያ ትልልቅ ምልክቶች ታደርጋለች። ከዚያም ትንንሽ ምልክቶችን ሳይቀር እያስታወሰች እህል፣ ፍራፍሬና ጥራጥራውን የቀበረችባቸውን ሥፍራዎች አንድ በአንድ ታገኛቸዋለች።

እንደሰዎች ሁሉ ዐዕዋፍ ቀልባቸውን ባንድ ጊዜ በአንድ ነገር ላይ ሲያሳርፉ

(ሲያተኩሩ) የተሻለ ያከናውናሉ። የማሳቹሲትስ የኒቮርሲቲ ባልደረባ የሆኑት አሴ ከሳንዶር ፒተርቪትስና አላን ካሚል በፊልም ማሳያ ላይ የሳት እራት በማጥላት (በስክሪን ዕውን አስመስለው በማቅረብ) ጨረባዎችን እንዲቆረቁሯቸው 'ያሠለጥኗቸዋል'። ሁለቱ ምሁራን ለወፍቹ የሁለት ዓይነት እሳት እራቶች ሥዕል ቢያቀርቡ ላቸውም ከተሰጣቸው ጊዜ ሰማንያ ከመቶውን ሳይስቱ ቆርቆረዋቸዋል። ነገር ግን አንድ ዓይነት የሆኑ ሁለት እሳት እራቶችን ምስል ባቀረቡ ላቸው ጊዜ ጨረባዎቹ በማሻሻል ዘጠና አምስት በመቶ ሳይስቱ ቆርቆረዋል።

ከጁ ፒተር ወደ ፒካሶ

የማርስንና የጁፒተርን (ፕላኔቶች) ፎቶግራፎች ለመተንተን የሚያበቁ ቴክኒኮች በመዳበራቸው የሥነጥበብ ሥራዎችን ባለሙያነት የሚመሰክር፣ ወደ ሌሎች የሥነጥበብ ሥራዎች ግኝት የሚመራና የአንድን ከያኒ (አርቲስት) ፈጠራ ዝግመት ለማጥናት የሚረዳ ፍተሻ በሳይንቲስቶች ተጠናቋል።

ፍተሻው የተደረገው በ17ኛው ምዕተ ዓመት ማንነቱ ባልታወቀ አንድ የቤልጂግ (ፍሌሚሽ) አርቲስት በተሣለ የዘይት ቅብ ላይ ነበር። የምናም (የምስል) ጎት መት ጠቢባን ቅቡን ራጂ በማንሣት የተ

ነሣ ውን ፊልም ወደ ኮምፒውተር ቋንቋ መለሱት — ወደ አካዛዊ መረጃ ተረጉሙት። ራጂዎቹ ከውስጥ የተደበቁ ስውር ቅብ አወጡ። በራጂው ፎቶግራፍ ውስጥ ዋነኛው ቅብና ስውሩ ቅብ ተነባብረው የደበዘዘ ድርብ ምናም መስለው ታዩዋል። ምጥውተር ጠቢባኑ ከላይኛው ቅብ የተዛመዱ አካዛዊ መረጃዎችን በመቀነስ የሥረኛውን ቅብ ምስል አወጡ። የሥረኛው ቅብ ከላይኛው ጨርሶ የተለየ ሆነ።

ቴክኖሎጂው የተደበቁ ድንቅ የሥዕል ሥራዎችን ወደማግኘት ሊመራ ይችላል።

አርቲስቶች ብዙ ጊዜ አዳዲስ ሽራና ጨርቅ ለመግዛት ካላቸው ገንዘብ ይልቅ ሐሳባቸውን የመለዋወጥ ጠባይ ስላላቸው ከሁለት የማያንሱ ሥራዎቻቸው በአንድ ገጽ ላይ ተሥለው ይገኛሉ። ለመጥሩ የስፓኝ አርቲስት ፒካሶ በአንድ ጨርቅ ላይ የሳሊቸው እስከ አራት ቅቦች ሊገኙ ይችሉ ይሆናል። (በኛስ አገር አገኘሁ እንግዳ፣ እምአእላፍ ጎሩይ፣ ... የሠራቸው ቅቦች ራጂ ቢነሡ 'የከርሠቅብ' የሥዕል ማዕድናት ተከፈቱ ማለት አይደል?)

(አሁንም ካለፈው 'ጁን' ሪፖርት ዳይጀስት)

ው ተሠዳል። ጥቅጥቅ ያለው ደን
ታላቅ ወደሚል። ከልሉ ወራ
ገዛቸው ይመስላል። በሌላም በኩል
ባታቸው በተባለው አካባቢ «የራሱን
አባታቸውን» በተሰኘው በታ
አባታቸውን አንዱ ጉሣ ሊላውን
ባለው ለማባረር በተደረገው ግጭ
መገደሮች በእሳት ወደመው
በ ተሠዳ የሚታየው ባዶ ባድማ
ነው። ይህ በእንዲህ እንዳለ
መገደብ 18 ኪ.ሜትር በምትገኘው
ገንቱ አካባቢ ከመጋቢት 20/85
በልርሷ እርምጃዎችና በሲዳማ
ፈሰሶች መካከል በድንበር ምክ
የተነሳው ግጭት የበርካታ ወገ
ሕይወት ለጥፍቷል ለቆሰሏል።
ታ በቶች ተቃጥለዋል። ንብረ
ተዘርፈዋል።

አካባቢው እንደሚነገረው ችግሩ
ባባሰ መጥቶ ሊበርድ ወደማይች
የእርስ በርስ ጦርነት ሲያመራ
ሚችል ከፍተኛ ሥጋት አለ። በ
ቢው የሚገኘው የሕወሓት ጦር
ኮላኮላ ሠራዊትነቱ የተፈጠረው
ግር ገና በለጋው ሚዛናዊ በሆነ
ገድ ማብረድ በተገባው ነበር። የ
ግንባር፣ የ... ንቅናቄ፣ የ...
ድርጅት፣ የ... ፓርቲ በሚል
ራያ የተደራጁትና የ...
ሰብ ወኪሎች ነን የሚሉት
ለቲካ ድርጅቶች ይሄ ሁሉ ጥ
ሊፈጸም ከቶ ምን እየሠሩ ይሆ
ወይስ ከዚህ አልቂት ትርፍ ይኖ
ው ይሆን? ለነገሩ አንድ አዛውን
በአዋሳ ቆይታዬ እንደገለጹልኝ
ዲህ እንደ አሁኑ መገናኛ ባልሠ
ዘመን ተፈቃቅረው፣ ተግባብተ
ተቻለው የኖሩ ሕዝቦች ዛሬ
በርስ የሚተረማመሱት የሀገርን
ነትና የሕዝብን ሰላም የማይሹ
ች ከበስተጀርባ ሆነው በሚፈጽ
ውር ደባ ነው።»

ቅርቡ አንድ በውጭ ሀገር የሚገን
ብ የፖለቲካ ድርጅት ሊቀመንበር
ግለሰብ «በወንድማማችነት የሚ
ን ሕዝብ ማጣላት፣ እርስ በርስ
ጨረሰ መገፋፋት የፖለቲካ ጋ
ነትና የአስተሳሰብ ድህነት ነው»
እንደተናገሩት ዝንተ ዓለም ፀን
ኖረውን አንድነትና አንዲት ሊት
፣ ይሄ ትውልድ ጠብቆ ወር
ውን ለተተኪው ትውልድ ማስ
ያለበት በመሆኑ በዲሞክራሲና
ውቅልህለን ከባ ሊከፋፍሉትና ሊ
ት የሚፈልጉ መሠሪያዎችን መ
የና በመካከሉ የሚፈጠሩ አለ
ባባቶችን በቆየው ድንቅ ባሕላች

ነና ሰምነታችን ከግራ ከቀኝ የዕድሜ
ባለፀጋ የሆኑና ተናገረው የሚሠሙ
አባት ሽማግሌዎችን እየመረጠ ልዩነቶ
ችን በማስወገድ መቀጠል አለበት።

መሪዎቻችን ከኢ.ዲ.ፐስ ንጉሥ ይማሩ ይሆን?

«የቲፐዝ ሰዎች ሆይ! ኢ.ዲ.ፐስን
ተመልከቱት! ይህ ንጉሥ ያንን ስመ
ፕር አንቅታልሽ የፈታ ነው። በተፈጥ
ሮ ከሰዎቻችሁ ታላቅ ሆነ። በቅናት
ም የማይመለከተው ዓይን አልነበረ
ም። በመጨረሻ ግን የመከራ ማዕበ
ል እንደዚህ ሰባብሮ ጣለው።

«ይህንን እያየ ማነው በዕድሉ የ
ሚመክ? . . . ይህንን እያየ ማነው
በሀብቱ የሚመክ? . . . ይህንን እያየ
ማነው በጊዜውና በሥልጣኑ የሚመ
ክ? . . . ይህንን እያየ ማነው በእው
ቀቱና በኃይሉ የሚመክ?»

በመታየት ላይ ካለው የኢ.ዲ.ፐስ
ንጉሥ ትያትር የተወሰደ

ኢትዮጵክስ ፈረሰ፤ ሃብቱስ?

የኢትዮጵያ አስመጭና ላኪ ኮርፖ
ሬሽን (ኢትዮጵክስ) እስከ 1968 ዓ.ም
ድረስ 59 ሠራተኞች በመያዝ ይንቀ
ሳቀስ ነበር። በ1985 ዓ.ም ግን
የሠራተኛው ቁጥር ወደ 285 አድጉ
ለሀብረተሰቡ የሰጠው አገልግሎት ላይ
ጨመር 52.5 ሚሊዮን ብር ሲያተር
ፍ ከዚህ ውስጥ 23.6 ሚሊዮን ብር
ለመንግሥት ፈለሰ አድርጓል።

ኢትዮጵክስ በ10 ሚሊዮን ብር የ
ሚገመት ህንፃ በአዲስ አበባ ከተማ
በ5 ሚሊዮን ብር የሚገመት መጋዘ
ንና ሌሎችን የአገልግሎት መስጫ
ድርጅቶች ገንብቷል። ታዲያ ይህን
የመሰለ ዘመናዊ ድርጅት በስሜት
ተነሳስቶ ማፍረሱና በውጭ ግጥ
በኩል ከፍተኛ ልምድ ያለውን
ሠራተኛ ማባረሩ ማንን ጠቅሞ ማንን
ሰመጉዳት ይሆን? ከድርጅቱ ሞት
በጋላስ በአሰብ ወደብ ያለው ሃብትና
በሚሊዮን በሚቆጠር የውጭ ምንዛሪ
ተገዝተው የመጡ ኮምፒውተሮችስ
እጣ ፈንታቸው ምን ሊሆን ነው?...
ወደፊት ይደርሳል ተብሎ ለሚገመ
ተው ቁሳዊ ብክነትና ምዝብራስ ማን
ይሆን የሚጠቀረው? እዚህ ላይ

ከራሞት

ለረሀብና ለሰቆቃ የተዳረገው ሠራ
የመሥራት መብቱን በያጣም በ...
በወዘ በገንባው ሃብትና ንብረት
የማዘዝ ሥልጣን ሊኖረው ይገባ
ይህ ከሀገም ሆነ ከሞራል አ
ሊያስኬደው የሚችል ብቸኛው አ
ጭ ነው። ስለዚህ መንግሥት ከ
ሚከሰ ሞት በጋላ በሠራተኛው
የሚደርሰውን የቁም ሞት እጁን
ጥሮ መመልከቱ አስብጓዊነት ይ
ለኛል።

«እውቅና ስጡን»

በመምህራን የተጀመረው ዘመቻ
ጅማ አስተዳደር ሠቃ ጨቆርሳ ወ
ውስጥም በተጠናከረ መልኩ እን
ጠለ ነው። ለምሳሌ በ22/08/85 ዓ
ክግቲ 2 ሰዓት ላይ የመምህራን
ሰባ አለ ተብሎ ስለተነገረን በሥ
ራው ተገኝተን የታዘብነው በመሃ
ሩና በሙያው ላይ የተጋረጠው ች
የቲን ያህል ውስብስብ እንደሆነ ለመ
ዳት ያስችላል። ማንም ባልወከለው
ፍል የተጠራው ስብሰባ ከግቲ
ሰዓት ላይ እንደሆነ ቢነገርም ከሦስ
ሰዓት በጋላ ተጀመረ። የቀረበው አ
ዳ ትኩረት ያደረገው የድሮ መም
ራን ማህበርን አፍርሶ አዲሶቹን በ
ምረጥ ላይ ነው።

በዚህም መሠረት ስብሰባውን የከ
ቲት የከብር እንግዳ ባለሙት ንግግ
«በዲሞክራሲያዊ አካሄድ አዲስ የ
ምህራን ማህበር ስለተቋቋመ መንግሥ
ትም ለአዲሶቹ እውቅናን ስለሰጠ እ
ንተም ስጡን» ሊሉ ይማወናሉ። ከ
ስብሰባው የተሰጠ ምላሽ ግን የለም
ጥያቄውን በዝምታ አለፈው። በ
ጨረሻም «ዝም ካላችሁ እውቅናው
ተቀብላችኋል» በማለት ከ50 የማይ
ልጡ መምህራንን ያቀፈው ስብሰባ
በተነ።

ውሉ አድሮ የተደመጠው ግ
በገሐድ ከታየው እውነት የራቀ ነው
ከ 250 መምህራን መካከል 50 መም
ህራን በዝምታና በጥላቻ ያለፉት ተ
ጣፊ ማህበር በብዙሃኑ መምህራን ከ
ድ እውቅና እንዳገኘ ተደርጎ መመ
ዱ የሚያስተዛዝብ ብቻ ሳይሆን የፍ
ህ ቀን ሲመጣ በሀገ ፊት ሊያስጠይ
እንደሚችልም መታወቅ አለበት።

አስቴር፤ ትዕግሥትና ትዝ
(ከሱ)

ነግ በእኔ

የሀዘቦች ትግል እያደገና ምልዓት
እያገኘ ሲሄድ በተቃራኒው የቆመው

የምሁሩ ስብርዕ

ልዩነት የሐገሥት

አስቀድሞ ማመስገን ሕላ መማሪያን እንዲሆን እንጂ፤

የ“የካቲት” መጽሐፍት እንዳየሁት ተወዳጅነቷ እየገባ መጥቷል። ገበያ ላይ እንደ አንድ ብርቅ ዕቃ እንባቢዋ ለመሸማቱ በቂ ምክንያት ያለ ይመስለኛል። ብቸኛ የወር መድረክ (መጽሐፍት) ብቻ በመሆኗ ሳይሆን፤ ከዝግጅቷ የጥራት ዕድገትም መሆኑ ይሰማኛል። የአንባቢዎቹም ግምት እንዲሁ እንደሆነ አምናለሁ።

እንዳሁት ይዞታዋ፡ “የካቲት” እደጊልን ተመንደጊልን የምትባል ናት። “ከታሪክ ማገደር” ናቷ “ሥነ ጽሑፍ” ልምዶቹዋ—ካለፉት አራት ዝግጅቶች እንስቶ የቀረቡት የአቶ አስፋው ዳምጤ “ስለአማርኛ ጥበብ—ቃላት አንዳንድ ነጥቦች” እና የአቶ ስብሐት ገብረ እግዚአብሔር “ታክለ—ታገለ” ያን ቀላፋውን የብዕር ዘንገኛ ሁሉ የሚቀሰቅሱ ናቸው። መከራዎቹ ሁሉ “እስዩ!” ያሉ ናቸው።

ይህችም ማስታወሻዬ የምስጋና ናት። ባጭሩ “የካቲት” ሥነ—ጽሑፍ-ልብስ—ጥላቤን ስለገለጠችልኝ ነው—ጉልዳፋ የሰሜት እርሳሴን ልጭረው የተነሳሁ። ሆኖም ገና ሁለት መንታ ሰሜቶች ይሰሙኛል። ለሥነ ጽሑፍ ያለኝ ፍቅርና አክብሮትወሰን የሌለው ቢሆንም፤ “ለየካቲት” የማበረከት በት አቅም እንደሌለኝ ሲሰማኝ አዝናለሁ። የቋንቋና የሥነ—ጽሑፍ ተማሪነቱን አልታደልኩም። ማለፊያ ብርዕኛም አደለሁ። ለባለሙያ ጸሐፊነቱ ቀርቶ፤ ለእንዲህ ዓይነቱ ማስታወሻም ገና እንግዳና ጀማሪም ነኝ። በዚህ በኩል ከ“የካቲት” መቀበል እንጂ፤ መስጠት አለመቻሉ አንድ ጉን ሕመሜ ነው።

ሌላው ከዝግጅቷ ተሳትፎ፤ ውጤ—ጭጭ ደግሞ—ሥቃይ መሆኑ ነው። ምስጋናም፤ ገንቢ ሂስም፤ ማበረታቻም—የተሰማኝን ያህል አስተያየት መስጠቱን—የመረጥኩ በት በዚሁ ነው። ቢያንስ ቢያንስ ከለዘብተኝነቱ ለመዳን ነው።

ፊት ወዳነሳኝቸው ሁለት ብዕሮች ልመለስና የአቶ አስፋው ዳምጤ የጥናት ዘገባዎች በበኩሉ እጅጉኑ እሚመስገኑ ናቸው። በርእሱ ትችታቸውም ገና ታዳጊና በቀል ለሆነው ወጣት የሥነ—ጽሑፍ ጀማሪ ግሩም ትምህርታዊና ታሪካዊ መረጃዎችን በ

ጭብጥ ሊያቀርቡበት ምክረዋል። ለውይይት የቀረበው ሐሳብ ራሱን የቻለ የውይይት መድረክ ነው። በተረፈ ለዘመናዊው የአማርኛ ሥነ ጽሑፍ—በር ቆርቋሪነት አብነት ሊሆኑ—የወቅቱ ታሪክ የፈቀደላቸው ሥነ ጽሑፍት ባየግራፊ በመጠኑም ሊጠቀስ ተሞክሯል። የአቶ አስፋው ዳምጤ መከራ በዚህ በኩል እጅጉኑ የሚመስገን ነው።

የአቶ ስብሐት ገብረ እግዚአብሔርም “የታክለ” ታሪክ ግሩም ድንቅ የሚባል ነው። ታሪክም በብርዕኛው ከጓዳ እንዲህ ሲወጣ ይበል—ይበል የሚያሰኝ ነው። በእርግጥ ለ“ተዋጣ” ታሪክነቷ የሌሎች ታሪክ ጸሐፊዎችን ብርዕ ለመጠየቁ፤ “የካቲት” ባለፈው ርእሰ እንቅጽዋና ጸሐፊውም ራሱ አምናበታል። እና የታሪክ ዘገባው ስብሐትን የሚያስመስግን ነው። በስተቀረ በየጓዳው ላለው ታሪክ መዝጋቢና—ባለታሪኩ የተሐድሶ ጥሪና ደወል እንደሆነ ይሰማኛል። እም፤ ያንቀላፋ ብርዕ የሚገነታትሉ!

ከፖለቲካውና ኢኮኖሚያዊው ትግል ጉን የባህልና የታሪክ ራዕሰሲያን ማካሐድ የግድ ነው። በዚህ በኩል የባህሉ ሠራዊት ሰፊ ዘመቻና ሥራ ይጠብቀዋል። ይህም በየመስኩ ያለ ምሁር ጣጣ ይመስለኛል። ለሕዝባዊው ባህልና ታሪክ ተሐድሶ ምሁራን የምርምርና ጥናት ሥራዎቻቸውን በእንዲህ ዓይነቱ መድረክ ቢያቀርቡት መልካምነቱ አይካድም። የዚህች ማስታወሻዬ አንጓ መልእክት እምብርቱ ይኸው ነው።

“መቸም ለብልህ አይነግሩም” ነው። ለሠራተኛው ሕዝብ በቋንቋ፤ በባህልና በታሪኩ በኩል—የተሐድሶና የትንሣኤ ዘመኑ ነውና—እንደሚሰማኝ (መሆንም ያለበት ነው) ብዙ ምርምርና ጥናት ሚያስፈልጓቸው ሥራዎች አሉ። የመምህራንና የየሙያው ጠቢባን ድርሻ የትየለሌ ነው—በዚህ በኩል ምሁራን ብዕራችሁ የትገባ? ነው።

በኪነ—ጥበብ አኳያ—በቋንቋና ሥነ ጽሑፍ በኩል ስለዘመናዊው ሥነ—ጽሑፍ (ጥበብ ቃል?) ስናነሳ—የነአለቃ ዘነብ፤ የነአለቃ ወልደ ማርያም፤ የነአለቃ ዘወልድ፤ የነአቶ አጽሜ፤ የነአለቃ ኪዳነ ወልድ ከፍሌ፤ የነአለቃ ታዬ፤ የነጋድራስ አፈወርቅ ገብረ ኢየሱስ፤ የነብላቴን ጌታ ጎሩይ ወዘተ . . . ጥንታዊ ሥራዎችና ታሪኮች በየመስኩ መመርመር ይኖርባቸዋል። ከቅርቦቹም የነየፍታሔ ንጉሤ፤ የነመልአኩ በጉሰው ወዘተ . . . የሚዘነጉ አይደሉም።

በሥነ—ሥዕል—የነአለቃ ጎሩይ፤ የነ

አለቃ ኤልያስ፤ የነአቶ አገኘሁ እንግዳ፤ የነአቶ አበበ ወልደ ጊዮርጊስ፤ ወዘተ . . ጥንታዊ ሥራዎች ብዙ የሚያስገቡ የጥናትና የምርምር መስኮች ናቸው።

በሥነ—መዝሐብም፤ የያሬድ ታሪክም ለምርምር የሚጋብዝ ነው። አቶ አማኒ ኢብራሂም የያሬድ መዝሐብ ት/ቤት አስተዳዳሪም በጥቅምቱ ወር የ“የካቲት” እትም ላይ የሰጡት አስተያየት—ቀላል ግምት የሚሰጠው አልመሰለኝም።

በታሪክ፤ በባህልና ሥነ—ፍጥረት ምርምር በኩል የደከሙ እንደነ ገብረ ሕይወት ባይከዳኝ፤ እንደነ ሐኪም ወርቅነህ፤ እንደነ ፊታውራሪ ተክለሐዋርያት፤ እንደነ ፕሮፌሰር ታምራት አማኑኤል፤ እንደነ አቶ የሐንስ አድማሱ ወዘተ . . . የመሳሰሉ ምሁራን ታሪክና ሥራ በተለይ ለዚህ ታዳጊና ወጣት የሥነ—ጽሑፍ ትውልድ ተዘግኖ የማያልቅ የሥነ ጽሑፍ፤ የባህልና የታሪክ ቅርስ መሆኑ ይሰማኛል።

የአዲስ አበባው ዩኒቨርሲቲ የቋንቋ ኢንስቲትዩት መጽሔት “ሊኒክ” በዚህ በኩል በተለይ፤ ከፍተኛ ድርሻ የሚኖራት ይመስለኛል። ይልቅዬ—ባለፈው ወር ጋዜጣው መጽሔቱም በየፊናው ምራቅ የሚያስውጥ መከራ ማድረጋቸውን አስታውሳለሁ። ውሎ የሰነበተ ሳይሆን በትናንትናው ወር ነው። ከሁለቱ የየካቲት ጸሐፊዎቻችን ሌላ በ“አዲስ ዘመን” የካቲት ፳፯/፲፱፻፸፫ እትም ላይ ስለገብረ ሕይወት ባይከዳኝ ባየግራፊ የቀረበው ሐተታ የዚሁ ጥረት ዋጋ ይመስለኛል። ቅጽ ፩ ቁጥር ፫ የመጋቢት ፲፱፻፸፫ ዓ.ም. የ“መስከረም” መጽሔት እትም—ነጋድራስ ገ/ሕይወት ባይከዳኝ “መንግሥትና የሕዝብ አስተዳደር” ከሚለው መጽሐፋቸው ትችት ጋር ይዞ ቀርቧል። ጸሐፊው አየለ ዘውገ ናቸው። የ“ኢትዮጵያን ሕራልድ” የእንግሊዝኛው እትም ጋዜጣችንም እሑድ ማርች ፳፪/፲፱፻፹፩ እትሙ ላይ በአቶ ጋሻው ጠና በሪሁን ብርዕ የሰከነውን የየፍታሔ ንጉሤ ‘ባየግራፊ’ አንበጋበታል። ማለፊያ የብር) ዘመቻ የተጀመረ ይመስላል። (ሐራይ!)

ለእኔህኞቹ ለጥረታቸው ምስጋና ይግባውና፤ አሁንም፤ አሁንም ቢሆን የምሁሩ (የየሙያው ጠቢብ) ብዕር ከጓዳም ቢሆን ተኝቷል። ልመናም ባያስፈልገው የምሁሩ ግዴታ ነውና፤ አንድም ለጀማሪው የብርዕ ዘንገኛ መኮትኮቺ ተስፋ መሆኑን የትኛውም ቅን ባለሙያ የማይስተው ነው።

እና የምሁሩ ብርዕ የትገባ? እንግዲህስ ያንቀላፋ ብርዕ ይንቃ!

«ወፎቱ በረሩ አልበረሩ፣ ዋጋው ችን ስል በተቻለኝ መጠን እትባበራለሁ።» በልጠው የአሜሪካ ሥራ ፈትግን «የራሱ በዛ እነሱ፤ እኔ ግዴላኝም» ጡረታ ልወጣ እሺ 250 ሚሊዮን ዶላርን እንመልሳለን ጉዳይ ነው» ተብሏል።
 አንድ ዓመት ነው የቀረኝ ። ግን ከዚያ ችላለን ። እናተ ደግሞ እያንዳንዱን በ7 0 ዳሉ

አንዱ ሲሸሽ-ሌላው ሲጠጋ

ከሸበሉ

በውቅያኖስ የተከፋፈሉ፣ በባሕር የተለያዩ አህጉራትና ሀገራት፣ መሬቶች፣ ደሴቶች፣ ደሴት አካላት ስሙን ዘመን አልፎ ዘመን በተተካ ቁጥር እየተቀራረቡ ወይም እየተራራቁ የሚሄዱ መሆናቸውን ተመራግሮ ሊቃውንት በሰነዶቻቸው ካስፈሩ ዋል አደር ብለዋል።

የጠቢባት ቃል ነቢብ በተጨማሪም ይታይ ዘንድ ከአሥር ዓመት በፊት በተተከሉት የራዲዮ ቴሌቪዥን መግሪያዎች አማካይነት የተመዘገበ አንድ አሐዛዊ መዘርዘር ወጥቷል። የአህጉራቱና የሀገራቱ መሸጋሸግ፣ ማፈገፈግ፣ መጠጋጋትና መለያየት መጠን በስሌት ተውቦ ተቀምጧል።

በመዘጋቢው አውታር መሠረት አውሮፓ በየዓመቱ በ1.5 ሳ-ሜትር ከአሜሪካ እየራቀ ይሄዳል። በሕንድና በደቡብ አሜሪካ መካከል ያለው ርቀትም በዓመት ከ5 እስከ 6 ሳ-ሜትር መጨመሩ ተረጋግጧል። በአኳያው ደግሞ አውስትራሊያ ሀዋይን በዓመት 7 ሳ-ሜትር እየተጠጋች መሄዷም ሳይጠቀስ አልታለፈም።

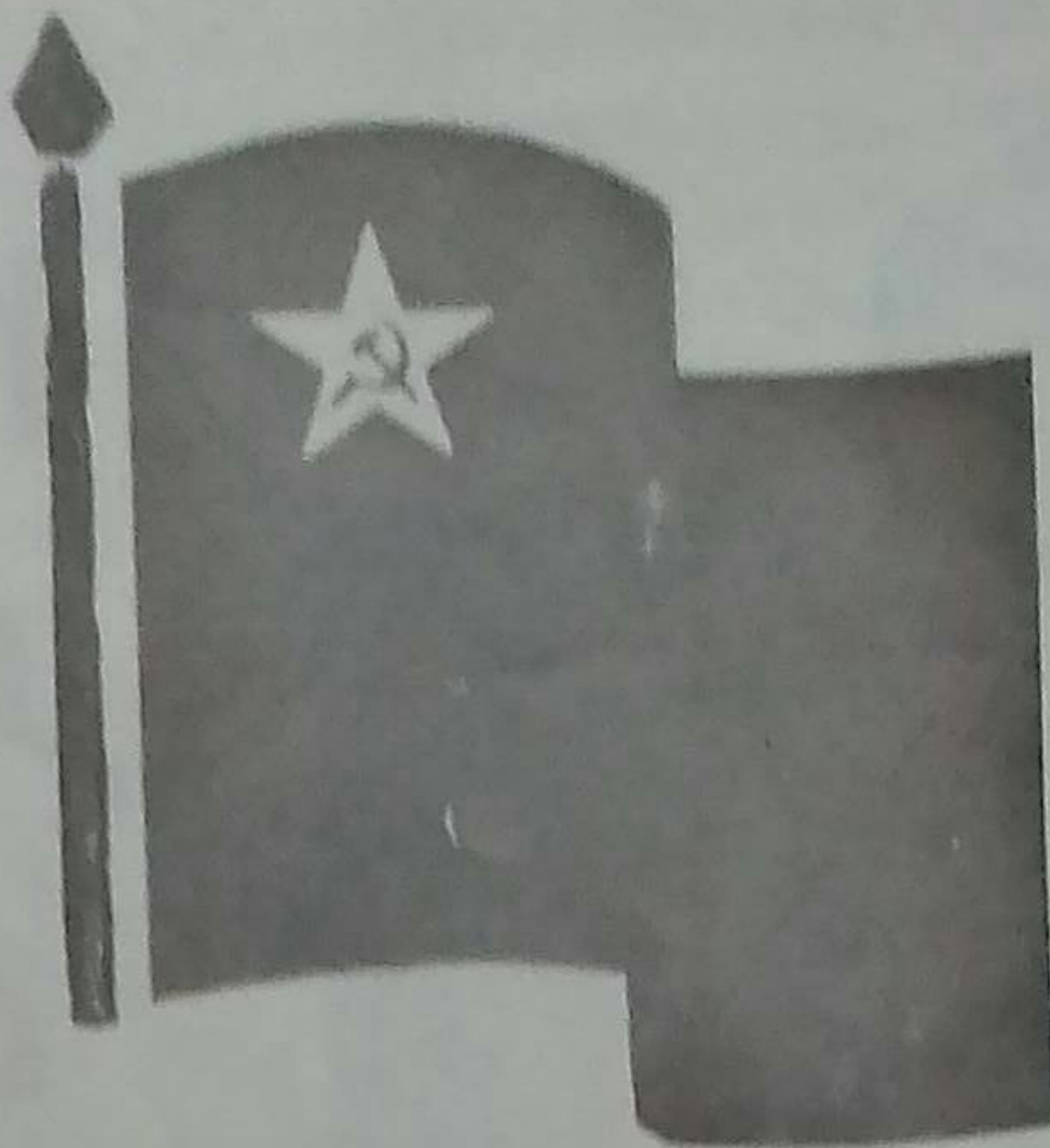

አህጉራቱ የሚቀራረቡበትና እየተራራቁ የሚሄዱበት መጠን ሲታሰብና በአሥራ ሁለት ወራት ተባዝቶ የተቀመረው አሐዛ ሲመረመር እስከዚህም የጉላ ሆኖ የሚታይ አለመሆኑ ግልጽ ነው። ለዘመኑ ሳይንስ ምስክርነት የበቁ ፈታሾች፣ የመልክአ ምድር ንድፍ መርግሪያዎችና ተጠባቢዎች እንደሚሉት ግን በመመዘኛው አውታር የተመዘገበው ዓመታዊ ለውጥ «ከፍተኛ» እንጂ «ዝቅተኛ» የሚባል አይደለም።

እንደጠቢባት እግኝት በሳንቲ ሜትር የተለካችው መሬት በ100 ዓመታት ውስጥ በዚያው መጠን ተበራክታ ስለምትገኝ ትውልድ አልፎ ትውልድ ሲተካ በአህጉራት መካከል ያለው ርቀትና ቅርበት ከአሁኑ ጊዜ የተለየ ነው የሚሆነው። ምናልባት ከሺህ ዓመታት በኋላ አዲስ የባሕር ክልል፣ የመሬት ድንበር ሊኖር ይችላል ይሆን? መልክአ ምድሩን በአዲስ መንደፍ ያስፈልገው ይሆን? «ዕድሜ» ካገኘን ያኔ እንወያይበታለን! እስከዚያው ድረስ ግን አንዱ ሲሸሽ ሌላው ሲጠጋ እያየን እንኖራለን ወይም እየሰጥን እንገረግለን።

ጥሪው ደርሶኛል

ከግርግ ፈጽሞ

እንቺ እናት ዓለም እግምቱ
የዘር ምንጩ መገኛቱ
ጥሪን ደረሰኝክ የልጆችሽ ሠርግ
እንኳን ደረሽ ለወግ ግዕርግ ፤
ያኔ ፀጉርሽ ተላጭቶ ግት ለብሰሽ
በጎዘን በመከራ ተጨብጠሽ ተኮራምተሽ
ከስተሽ ደርቀሽ እንደ ከሰል ጠቁረሽ
እንባሽ ሲወርድ ቁልቁል በጠወለት ጉንጮችሽ
ራሳሽ ለማለት እንኳ አትም እንሶሽ
በድምፅ ቀርቶ ምልክት መስጠት አትቶሽ
ሕፃንሽ ጡትሽን እንደነከሰ ቀርቶ በደረትሽ
ሥቃይሽን ገበና አድርገው የእንጀራ ልጆችሽ
ከሞት ወዲያ ላይገድሉሽ
ከሐቅሽ ሌላ ላይሰርቁሽ
እስረሽ—ምቺው ጨፈሩ እንዳይሰማ ሰቆቃሽ
እስታውሳለሁ የውስጥና የውጭ ደዌ ታመሽ
እንደዚያ ተጉላቁለሽ
ሊበግጥሱሽ ሊቀራመቱሽ
ከእዕመ—ተክልሽ ተለያዩሽ ።
ሞትሽን ጨርሰሽ ላትሞት የሕይወት
ሰንደቅሽ ገና ሳይወርድ
ትዝ ይለኛል ሙሾ ሲደረደር ከልብ ያል
ሆነ የግድ
እግምቱ ጥሉብሽ የልጅ ባዕድ ።
በዘላቂ ጠላት ወኪሎች
የሰው በላው ቡችሎች
አለቀልሽ ብለውሽ ነበር የቀን ጅቦች
ታሪክ—የለሾች ታሪክ አጥፈዎች
ሰመ—በሶች ስም ሰጥዎች ።

አሁን ግን ሐቁ ይፋ ወጥቷል
ዙሪያ ጠላትሽ ድባት ተመቷል
የተረፈውም ይሽው የሥቃይ ቀኑን ይቆጥራል
ገደል ለገደል ያጣጥራል ።
ዛሬግ በሰግሁት ተደስቻለሁ
በልጅነቱ ኮርቻለሁ
እንገብንም ቀና አድርጊያለሁ

ያ ቤተሰብ አላራምድ ብሎ
በቤታችን የኖረ ጥቁር መጋረጃ ተሰቅሎ
ወርዶ ወድቋል አሉ በፈደል ብርሃን ተገ
ነጥሎ

በብዕር ጫፍ በአጋም እሾህ ተደንቁሎ
ሰፋራ እርሻ ጀምረሻል አሉ ባያሌው
እየተፈለገ ነው አሉኝ ግዕድንሽ በማሕ
ፀንሽ ያለው ።

ትልልቅ ኢንዱስትሪዎችም መጨስ መጀመ

ሪቸውን ሰማሁ

ለመምጣት ጓጓሁ የመንፈስ ቅናት ቀናሁ
ባላገር ሆኖ አገር የለሽ ሆኖ መኖሩ ስልችቶ
ኛል

ጥቁር አፈርሽ ናፍቆኛል
የልጅነት ሕይወቴ ጠርቶኛል
ትዝታው ወጉ አስጨንቆኛል ።
እዚህ ልጄቼ ቡሂ አያውቁም

ወይ መስቀል ደመራ

የገና ጨጥታ ቅሌ ግብረር ስይቆ ጉራ
መዝፈን የለም አበባዩ ሆይ ቁጭ በቀራ
እጣን አጠሶ በኖ አባልቶ
ጠላ መጠጣት ቀጠራርቶ ።
የዓመት በዓል ጮግ መቅረጥ ሰንጋ ጥሎ
የለም ቅርጫ መካፈል ዕጣ ዕጣ ተጣጥሎ
ያገራ ናፍቆት ስሜላት ተሸበረ
የወጣት ሕይወት ቅስሜ ተሰበረ ።

አንባቢ እናት ዓለም ከብራ
ልጠይቅሽ እስኪ አንድ ወራ ።
ያ እጄሽ ራሴን የሚያባብሰኝ
እሾህ ሲወጋኝ የሚነቅልልኝ
እሳት ሲፈጅኝ የሚያጠፋልኝ
ሲርቦኝ የሚያገርሰኝ
ሲበርደኝ የሚያቅፈኝ ሳጠፋ የሚቆነ
ጥጠኝ ።

የፍቅርሽም የቁጣሽም መግለጫሽ
ደህና ነው ከንድሽ ያ መዳፍሽ ፤
በጣም ናፍቆኛል እጄሽ ።

አምርብሻል አሉኝ ሰጥኑን በሰማሁት ወራ
ድግስ ዝግጅትሽ ሰምሯል አሉ የእናት ሀገራ
ተለቅሟል አሉ ከሰንደ ፍረው እንከርዳዱ
ተለይቷል አሉ ምርቱ ከግርዱ ።

የቁርጥ ቀን ልጆችሽ በሠርቶ አደር ሥነ
ምግባር

እያስከበሩ ነው አሉ የሀገር ዳር ድንበር
ተሰልፈው በጦር ግንባር ።

እናት ሀገር ወይም ሞት ነው አሉ ዛሬም መፈ
ክረቸው

የመሥዋዕትነት ተልዕኮ የእንድነት ቃል
ኪዳናቸው ።

ስለሆነም ወዮ አልልም
ለራሴ እንጂ ላንቺ አላዝንም ።

ወይ ፍርኩ ሳልል ሙሉ ኑር
የሕይወት ቅስሜ ተሰብር

የሠርግ ጥሪሽ ደረሰኝ እንድመጣ በቀጠሮ
እና የነገን ኑሮሽን ከሠርጉ በኋላ
ከጥሪሽ ባሻገር ስላየሁት በ፲ ዓመት
እድገትሽ መላ ።

ቆርጫለሁ ልመጣ ወስኛለሁ ልቀላቀል
ከወገን መሃል ደስታውን ልካፈል
ባጭር ታጥቁ ላገለግል
ሕይወቴን ከሕይወትሽ ላመሳሰል ።

የየካቲት

መልዕክት

ጥሪሽን ይመልስ

«ሀገሪ ኢትዮጵያ የብዙኃን ሕዝብሽ ፡ አለብኝ ውለታ
በችግር ፡ በርቀት ፡ በወንዝ ፡ በተራራ ከቶ ግይታ ፡
የድልሽ ባንዲራ ያብዮትሽ ዓርማ
ከፍ ይበል ሰንደቁ በልቤ ላይ ይልግ ፡
ጥሪሽን ይመልስ ዕውቀቱ ጉልበቱ
ፈቃድሽን ይመላ ልፋቴ ትምህርቴ ፡

ይህ የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ተመራቂዎች ሲመረቁ ከዘመናት መዝሙር የተቀነጨበ ነው ።
እርግጥ ኢትዮጵያዊው ምሁር ሳይማር የሚያስተምረውና ያስተማረው ብዙኃን ውለታ በፀጉሩ ልክ ነው ።
መላሽ ለመሆን መብቃት ሰው በሕይወቱ ከሚመኛቸው ትልልቅ ነገሮች መካከል አንዱ ነውና የከፍተኛ ትግል
ተግባራትና ምሁራን የሰፊውን ሕዝብ ወረታ ከመመለስ ቸል ያሉበት ጊዜ አልታየም ።
ተግባራትና ምሁሩ በቅድመ አብዮት የፈውዳሉን ሥርዓት ጭቆናና ብዝበዛ በመቃወም ፣ የመሬት ለአራሹ
ፈክር በማንገብ በአዲስ አበባ አውራ ጉዳዮች ላይ በሰልፍ በመውጣት ፣ «ሴክተር ሪቪው» የተሰኘውን የትግል
ለጥቂቶች ዕቅድ በማክሸፍ ወዘተ. ለአብዮቱ ፍንዳታ ፣ ከዚያም ከዘውዱ ለገዛዝ መገርሰስ እስከ «ኢትዮጵያ ትግል»
በሕይወት ፣ በአካል ፣ በጉልበትና የእሥራት መስዋዕት በመክፈል ለአብዮቱ ዓላማዎች የፋና ወጊነት ሚና ተጫውተዋል ።
የተደበቀውን የወሎ ረሀብ ይፋ ለማውጣትም የማይናቅ አስተዋጽኦ አድርገዋል ።
የኢትዮጵያ ተግባራትና ምሁራን በአብዮቱ ፍንዳታም ማግስት የመሬት ላራሹን መፈክር ተግባራዊ ለማድረግ
በዕድገት በክብረት የዕውቀትና የሥራ ዘመቻ የአብዮቱን ዓላማ ለገበሬው ከማሳወቅም በላይ በገብረት ሥራ ማግኘት
እያደራጁ ከባላባቱ ጋር እስከ ትጥቅ ድረጃ ታገለው በመዋደቅ በሕይወት መስዋዕትነት ጭምር ያስተማራቸውን ብሔራዊ
ወረታ ከፍለዋል ።
በሰማሊያ የገዥ መደብ የተከፈተበንን የዕብረት ወረራ ፣ የአብዮት ቀልባኞችንና የገንጣዮችን ሴራ
ጽጽ «ይህ ነው ምኞቱ ፣ እኔ በሕይወቴ ፣ ከራሴ በፊት ለኢትዮጵያ እናቴ...» ብሎ በየገንባሩ በመዝሙት አብዮታ
ጽጽ «ይህ ነው ምኞቱ ፣ እኔ በሕይወቴ ፣ ከራሴ በፊት ለኢትዮጵያ እናቴ...» ብሎ በየገንባሩ በመዝሙት አብዮታ

የዝንጀሮ አስታማሚ

ዳድቀውን የዳቦ ፍርፋሪ ለታችም በወረቀት በመጠቀሙ እቅርጫት ውስጥ ያለው ለመብራቱ ሲጠጥ የተገጠሰበውንም ቅማቂ በጨርቅ ጠረገው ለካባቢውንም አጸዳው።

ይህን ጽሑፍ በምናነብበት ጊዜ «ርግጥ ዝንጀሮ ይህን ሊያደርግ ይችላል?» ለብ ገዝቶህ እንዲህ እንደ ሰው ሊያገለግል ይበቃል?» ብለን በብርቱ የግራጫዊትን ይሆናል። ለምን የነገሩን ግራ አጋቢነት እናስተባብልም። ይሁንና «ማን ያርዳ—የቀበረ! ማን ይናገር—የነበረ» እንዲባል ለሐገሪ ቅን ግልጋሎት ከራሳቸው ከወይዘሮ ሱ ስቲቨን ሌላ ተጨማሪ ምስክር አይቻልም።

«ሐገሪን ካገኘሁ ወዲህ ስንኩልነቱ እይሰማኝም። ይልቁንም እጅና እግራቸው እንደ ልብ ከሚላወሰውና ባለሙሉ አካል በመሆናቸው ከሚከሩ ሰዎች እኩል ልሆን በቅቻለሁ። ለማለት እደፍራለሁ።» ሲሉ የ34 ዓመቷ ወይዘሮ ደስታቸውን ገልጸዋል።

የጥበብ ርቅቀት፣ የምርምር ጥልቀት ዕውን ሊሆን በመብቃቱ ሥልጣኔ የገባው ከፍለ ዘመናችን ያፈራቸው ምሁራንና ፈታኾች በምስጋና ይዘከሩና የሰው ጉልበት ባጠረበት ወይም በጉ ፈቃደኝነት በጉደለበት ጊዜ ስንኩላን በአስታማሚ እጦት እንዳይቸገሩ፣ ከዚህም የተነሳ የሞራል ውድቀት፣ የመንፈስ ድቀት እንዳይደርስባቸው ከፍ ያለ ጥረት እየተደረገ ነው።

አሜሪካዊቷ የሥነ ልቦና ተጠባቢ ሜሪ ጀን ዊላርድ ዝንጀሮዎች በአስታማሚነት ተገቢውን ሥልጣና ያገኙ ዘንድ ባካሄዱት ጥናትና ባስገኙትም ማለፊያ የምርምር ውጤት በበርካታ የበጉ አድራጎች ተቋሞችና የሆስፒታል አለቆች ተመሰግነዋል። «... ዘወትር አጠገባቸው ሆኖ የሚያገለግል ሰው ለአካለ ስንኩላን ለመመደብ አስቸጋሪ ነው። መላወስ፣ መንከላወስ የተሳናቸውን ሕሙማን በቅርብ ለመርዳት የሚችል የቤተ ዘመድ አባል ብቻ ነው። ያለዚያም ቅጥረኛ ማሠማራት ያስፈልጋል። ለዚህ ደግሞ ከፍተኛ ደረጃ ላይ ስለዚህ ነው ዝንጀሮዎችን አሠልጥኜ በአስተማማኝነት እንዲደለደሉ ጥናት ያደረግሁት...» ያሉት ዶክተር ሜሪ ጀን ዊላርድ በኒውዮርክ አልበርት አይንቨታይን ኮሌጅ የሥነ ልቦና ምርምር ተባባሪ ፕሮፌሰር ናቸው።

ከሸባሉ

ሥልጣናቱ ዝንጀሮዎች ዳቦ ማቀበል ውህ ማጠጣትና መጠነኛ ዕዳት ማከናወን ብቻ ሳይሆን ኤሌክትሪክ ማጥፋትና ማብራት፣ የመብረቃ ዲስክ በተራ እየመረጠ ማጫወትና ካሴት መለዋወጥ፣ የሚነበብ ወረቀት ማምጣትና መጸሕፍቱን እባታቸው መልሶ ማስቀመጥን ሁሉ ይችላሉ።

በአንድ በኩል የወይዘሮዋ ትኩስ ግኝትና አዲስ የእንስሳት ጉልበት አጠቃቀም ዘዴ ዕድብ ድንቅ ተብሎ ሥልጣኔ ያዘመነው፣ ዕውቀት ያደረጀው ገብረተሰብም በእጅጉ የተደሰተበት መሆኑ ባይካድም እንዳንድ ጥያቄዎች ማስነሣቱ ግን አልቀረም።

«ዝንጀሮ ለማዳ እንስሳ ሳይሆን አውራ ነው። ሰውን ያህል ነገር ለአራዊት ሞግዚቶች መተው ይገባል? አካለ ስንኩላንን በዝንጀሮ እንዲረዱ ማድረግ አያስከፋም?» — ሰብዓዊ ክብርስ እውር ደት ላይ አይወድቅምን? የተሰኙት ጥያቄዎች ዓባይነት ሆነው ማወያየትና ማሟገት ጀምረዋል። ከፋኛ የነቀፉም አልታጡም።

ይሁንና ንትርኩና ነቀፋው ተጠባቢዋን ወይዘሮ በጅምራቸው ይበልጥ እንዲገፉበት አደረጋቸው እንጂ አላደናቀፋቸውም። በዩናይትድ ስቴትስ ለሚገኙትና በፍጹም አካለ ስንኩላንት ለሚሰቃዩት፣ በአስታማሚ እጦትና አጥረት ሳቢያ ለሚጨነቁት ሰባ አምስት ሺህ ሕመምተኞች እንዳንድ የዝንጀሮ አገልጋይ ለማበርከት በቁርጠኝነት የተነሱ መሆናቸውን አስታውቀዋል። የዕቅዳቸውንም ሰፋት አብሥረዋል።

ፍሎሪዳ በተሰኙት የዩናይትድ ስቴት ትስ ክፍለ ሀገር ግዙፍ የሥልጣና ጣቢያ ተቆርቋሮ በዕውቀት የበለጸጉ ስንኩላንን የሚታደጉ አያሌ ዝንጀሮዎች የተቋም ምሩቅ ሊሆኑ የሚበቁበት ዕቅድ ወጥቷል። ውጥኑም የሚጠናቀቅበት ብልጋት ተበጅቷል።

በነገራችን ላይ የሰው መሠረቱ «ዝንጀሮ ነው» የሚል ሳይንሳዊ ትንታኔ አለ። በዓመታት መሸበት፣ በትውልድ ማርጀት ጊዜ እየሠለጠነ፣ ባህል እየዳበረ አነዋር እየዘመነ ሲሄድ ሰው ሰውነቱን እገኝ እንጂ «ጥንት!—ጥንት!» ዝንጀሮ እንደነበር በምርምርና በጥናት ተደርሶበታል። ታዲያ ምናልባት እነዚህ ዘመናዊ ዝንጀሮዎች በጊዜ ብዛት ሥልጣኔ እየገባቸው ሲሄድ ሰው ሊሆኑ ይችላሉ ይሆን? እየከረሙ ማየት ብቻ ነው!!

ዘንድ ለሙሳት ሰንዝር የተደለውና ዕድሜው 15 ዓመት የሞላ ዝንጀሮ «ሐገሪ» ምግብ የተቀመጠበትን የማቀዝቀዣ ሣጥን ይከፍትና ይመለከታል። ትእዛዝ እስኪተላለፍለት ይጠብቃል። በደረሰባቸው አደጋ እጅና እግራቸው መላወስ ተስኖት ለአካለ ስንኩላንት የተዳረጉትና 12 ዓመት የጋሪ ቁራኛ የሆኑት ሱ ስቲቨን እዚያው እተቀመጡበት ጋሪ ላይ እንዳሉ በጥርሳቸው አንድ የትእዛዝ ማሳለፊያ ቁልፍ ይነክሳሉ።

ሱ ስቲቨን በጥርሳቸው የነከሱት ቁልፍ የኮረንቲ ማብሪያ — ማጥፊያ ነው። በማቀዝቀዣው ሣጥን ውስጥ በሚፈልጉት የምግብ ዓይነት ላይ አበራ። በዚህም ጊዜ ሐገሪ ፋና የወጋውን የምግብ ዓይነት ተመልክቶ፣ በእጁ አንሥቶ፣ ከተጠቀለ ለበት ወረቀት አውጥቶ አመጣላቸው። ለአጉራሽነት በተሰናዳውና ከጋሪው ጋር ተጣምሮ በተሠራው ብረት ላይ አኖረው ወይዘሮዋም ተመገቡ።

ሱ ስቲቨን ማወራረጃ መጠጥ ፈለጉ። ለሁንም አንዱን ማዘዣ ቁልፍ በጥርሳቸው ነከሱትና ሐገሪ ተንደርድሮ ማቀዝቀዣውን ከፈተ። ብርሃን ያረፈበትን ጠርሙስ ተመለከተና አነሣ፤ አመጣላቸው። ከፈተና መጠጫ ቀስም ከቶ አጠጣቸው።

በጠርሙሱ ያለውን የፍራ ቅማቂ በሙሉ ጠጥተው መጨረስ ስላልፈለጉ የበቃቸው መሆኑን ራሳቸውን በመነቅነቅ ለዝንጀሮው ነገሩት። ሐገሪም ትእዛዙን አክብሮ ጠርሙሱን እንደገና ከድኖ ማቀዝቀዣ ውስጥ አስቀመጠ። ከዚያም የጠጡበትን ቀስም ቆሻሻ ማጠራቀሚያ ቅርጫት ውስጥ ወረወረው።

በመጨረሻም እመቤቲቱ ሲበሉ የወ

ወርሃዊውን የየካቲት መጽሐት ከሚ ከታተሙት አንዱ ነኝ ። በተለይ « ያነጋ ገር ለዛ » የሚለውን ለምድ አጥብቄ እከ ታተላለሁ ። እና እኔም ታዲያ በዕድሜዬ የደረሰኩበትን ፣ ከሌሎች አባት ሊቃውንት የሰማሁትንና ያገኘሁትን ለውጣጥቼ ለከላችኋለሁ ።

ለፈሊቅ ለክሊሉ ገ/ኪርሰ

ሁለመናዬን

በጉሰሌ ፋፋሌ ለጥቢያ ወ/ር ሁለመናዬ የሚባሉ ሴት ወይዘሮ ነበሩ። የደብሩ ለለቃ መልከቀና ነበሩና ሀሜት ተከትሏቸው ኖሮአል ። ቅድመ አብዮት በቤተ መንግሥት ሙሉ ግብር ተደርጎ ሳለ ደጅ ለጋፋሪዎች «አለቃ እገሌ ወዴት ሄዱ?» ብለው ጠየቁ ። እኛሁ ለለቃ መርአዊ የእነጋገር ተስጥኦ አላቸውና ቀርበው ፡ «ታመዋል!» ብለው አስረዱ ። «ምንን ብለዋል?» ቢሏቸው « ሁለመናዬን ብለዋል » አሏቸው ። በዚህ ጊዜ በአደባባዩ የላቅ ፈገግታ ታዩ ።

ሳማ አልሄድም

በሌላ ቀን ደግሞ የሳማ ሰንበት ገዳም ሹመት ላለቃ ዘወልደማርያም ይሰጥ ተብሎ በቤተ መንግሥቱ ተመከረ ። ለለቃ ዘወልደማርያም ግን ሹመቱን አለመፍቀዳቸውን ሲገልጹ በቅኔ እንዲህ ብለው መለሱ ። « እንኳን ሹመትና ቢሰዱኝ ምናኔ ፣ ሳመሰግን እንጂ ሳማ አልሄድም እኔ »

ተገረዳደፈ

በእኔ ምኒልክ ጊዜ አባወልዴ ፣ አባም ትኬ ፣ የሚባሉ ሁለት የታወቁ መነኩሳት ነበሩ ። አባ ወልዴ ገረድ (የቤት ሠራተኛ) ቀጥረው ሲኖሩ ነገር አግኝቶአቸው ኖሯል ። ወዲያው በቅኔ እንዲህ አሉ ይባላል ። « አልሚ ሰልቄ እበላው ያልኩት ፣ ተገረዳደፈ እንግዲህ ተውኩት ። »

አራት ሰው...

በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ትምህርት መሠረት ፣ አንድ ሰው « ሁሉን አቀፍ ነው ፣ መምህር ነው » የሚባለው አራቱን ዐዋትወ ዜማዎች አጠናቆ ያወቀ እንደሆነ ነው ። እነዚህም ፡— ድጓ ፣ ጸመ ድጓ ፣ መዋ ስዕትና ዝማሬ ናቸው ። ታዲያ አንድ ጊዜ እነዚህን የዜማ ዓይነቶች በሚገባ ያወቁ መምህር ሞቱና እንዲህ ተብሎ ተገጠመ ላቸው ።

« አራት ሰው ሞተ — ተቀበረ ዛሬ ድጓ ጸመ ድጓ — መዋስዕት ዝማሬ » በነገራችን ላይ አራት ዓይና ጉሹ የተባሉት ቀደምት ዕውቅ ምሁር «አራት ዐይና» የተባለውን ቅጽል ያገኙት በዚህ መልክ ነው ።

የቀለም ቀንድ

በዚህ ብቻ አላበቃም ። አስከሬናቸው በክብር አርፎ በላዩ ላይ አፈር ሲመለስ በትም . . . « አፈር መልሱ እንጂ ድንጋይ ለምናችሁ (አይጥበቅ)

የቀለም ቀንድ ነው ትስብሩታላችሁ » ተብሎ ተገጠመላቸው ይባላል ።

ከእነዚህ በተጨማሪ ሌሎች የአምዱ ተከታታዮች የላኩልን አሉ ።

የመጀመሪያዎቹ 2 « ያነጋገር ለዛዎች » ምናለ መላኩ ከደብረ ዘይት ከላኩልን ውስጥ የመረጥናቸው ናቸው ። ከ3 እስከ 5 ያሉትን ደግሞ ሁኔታው ዘውዴ ከአዲስ አበባ ከፍተኛ 11 ቀበሌ 15 ከላኩልን መካከል ነው ያወጣናቸው ። 7ተኛውን የዕውነቱ ከተባሉ ግለሰብ ከተላኩልን መካከል ነው የቃረምነው ። 8ኛውና 9ኛው ግዛቸው የማነ ከብሔራዊ ሎተሪ የላኩልን ናቸው ።

አውራ ሕልም ነው

ሲትዮይቱ « እይንሽም ጥሩ ፣ መልክ ሽም ጥሩ ፣ አንገትሽም ጥሩ ፣ ለወርቅ ድራ፣ እንደምን ብለሽ ከዚህ ጋር ታድሪ ? » እያለ አንድ ሰው ሲነግረኝ በሕልሜ ሰማሁ አለቸው ። እሱ ደግሞ እንዲህ ሲል ጉዳዩን አከታተለ ። « አንተን አስትቶ ሌላ ካማራትህ በል ተነሣና በአለንጋ በላት » ሲል አሁን በልሜ ነገረኝ አለና በአለንጋ ወረደባት ። በዚህ ጊዜ « ሁላችንም የታየን ቅዠት ነው » አለች ። እሱ ግን « የለም አውራ ሕልም ነው » እያለ ወረደባት ።

የሰው ሥጋ

ቡና ጥሩ ነበር ለሱስ የሚበጅ ቁርሱ የሰው ሥጋ መሆኑ ከፋ እንጂ

ምነው አታስፈላ?

ጉጃም ውስጥ ፊታውራሪ አያሌው ደስታ የተባሉ ሹም ሊቀጠበብት አበላን በቤታቸው አካባቢ ያዩአቸዋል ። ጊዜው የምሳ ሰዓት አካባቢ ነበርና ሊቀጠበብት ወደ ቤታቸው እያመሩ ነበር ። ፊታውራሪ ሊቀጠበብትን ይጠሩና ከግቢያቸው የአለውን አትክልት ማስገባት ይጀምራሉ ። ሊቀጠበብት በጉዳዩ አልተደሰቱም ። አስበውት የነበረው እቤት ገብተው መጋበዝን እንጅ የግቢ ገብኝት አላማራቸውም ነበርና « ፊታውራሪ አትክልቱም መልካም ነው » የጊሾው ፣ የወይራውና የጽጌረዳው ፍል አምሮአልሆነው ቡናስ አታስፈላ»ብለው እርፍ ።

የሰለለ

ሊቀጠበብት አበሌ ሹም እያሉ እገረሰላ ላና ቁጭን የበታች ሹማቸው ያየህ የተወደ ገጽ 45 ዞሯል

ፈገግታ

በአሳዛኝ

ገጽታ

እንደ ጉርጉራዊው ዘመን አቆጣጠር በ1912 እንደ እግሩ ተገኘ ። ከስድሳ ስምንት ዓመት በኋላ በ1980 (የዛሬ አራት ዓመት) ደግሞ ከጭንቅላቱ በቀር ሌላው የአካል ክፋይ ሊደረስበት ቻለ ። ከጥቂት ወራት በፊት ጭንቅላቱም በቁፋር ወጣ፤ ተገጣጠመ ። « አረ ስለ ሙሉ አካል ፤ » ማለቱ ቀረ ። ሙሉ ሰው ሆነ ።

« ወጣቱ ለላኩረፈም ። ፈገግታ ይታይበታል ። ጀርድ ተቆርጦ አፍንጫው ተደፍጦ የራስ ቅሉ ተፈነካክቶ ገጽታው በልዩ ለሳዛኝ ቢመስልም የሰቆቃ እንባ አያፈስም ፤ አያለቅስም ። ይበልጡንም ሐሴቱን በፈገግታ አብሥሯል » ለሰ እንደ የሰዊዝ ጋዜጣ ከመሬት ተፈልፍሎ በቁፋር ስለወጣው ጭንቅላት በጸ ፈበት ሰዓት ።

በግሪክ ደሴት በሳምስ አፀደ ወይን ተቀብሮ ትውልድ ያሸበተው ዘመን ያገረጀፈው ጭንቅላት በቅርሳ ቅርስ ምርምር ለተጠበቡ ሊቃውንትና በድርሳን ፈታሽነት ለታወቁ ታሪከኞች ማለፊያ የጥናት ግሳ ሊሆንላቸው እንደሚችል ለላጠራጠረም ።

በቅድመ ክርስቶስ በአምስት መቶ ሰማንያኛው ዓመት የተፈለፈለ መሆኑ በቅርሳ ቅርስ ተመራማ ሬዎች የተመሰከረለት ያው የእብነ በረድ ሐውልት በሳምስ ደሴት « ቅዱስ ጉዳና » በተሰኘው የአፀደ ወይን ዳርቻ ተቀብሮ የተገኘ ነው ።

ከስድሳ ስምንት ዓመት በፊት ጉራጁ ከወጣ በኋላና የዛሬ አራት ዓመት ደግሞ ከፋዩ ከተገኘ ወዲህ በደሴቷ ከፍተኛ የቁፋር ዘመቻ ያካሄደ እንደ የፈደራዊት ጀርመን የቅርሳ ቅርስ ምርምር ማዕከል ጭን ቅላቱ የተቀበረበትን ቦታ በመፈለግ ብርቱ ጥረት ያደረገ መሆኑ ተጠቅሷል ።

ጀርመናዊው የቅርሳ ቅርስ ምርምር ማዕከል ርዕሰ ተቋም ሄልሙት ከይሪላይዝ እንዳስረዱት ይህ በሳምስ ደሴት ተቆፍሮ የወጣው ጭንቅላትና ከዚያ ቀደም ሲልም የተገኙት ጉርድራጆች « አሉ ፤ » ከተባ ሉት ሸበቶ የታሪክ ቅሪቶች የመጀመሪያውን ደረጃ ሊይዝ እንደሚችል አረጋግጠዋል ።

እንዳንድ ድርሳን ፈታሾች እንደሚሉት ሐውልቱ የታነፀው ዜዎስ ሚስቱን ያፈቅራት ስለነበረ ይሳ ሳላትም ይሰጋላትም ስለነበረና በሰው ዘበኝነት ለማስጠበቅ ስላልፈቀደ እንደ ጌምነቱ የሐውልት ሞርድያ አቁጥላታል ። ሌሎች ተመራማሪዎች ደግሞ ይህን አባባል ከሐውልቱ አሠራርና አቋቋም ጋር አገናዝበው እያንታ ሊቸሩት አይችሉም ።

ወጣም ወረደ ሐውልቱ በቅድመ ክርስቶስ በ580ኛው ዓመት ላይ ሊታነፅ መብቃቱን በአንድነት ከመመስከር ወደ ኋላ ያፈገፈጉ ሊቃውንት አልተገኙም ። በቅርሱ ዓይነተኝነትም የተጠራጠሩ የሉም ።
(ዝማሙ)

የአራዳው ፍርድ ቤት

«ወይ እዲስ አበባ ወይ አራዳ ሆይ! አገርም እንደሰው ይፍፍቃል ወይ!» እየተባለ ሲነገርለት የነበረው አራዳ ብዙ ትዝታ አለው። «የውቤው በረሃ የውቤው በረሃ እኔን ያንገብግበኝ እኔን ይጥማኝ ውኃ።» ያለው ከዚህ አካባቢ ነው። ዕውቅ ኳስ ተጫዋቾችን ሲያፈራ የኖረው የጊዮርጊስ ቡድን የአራዳ ፍሪ ነው። በእዲስ አበባ ከተማ ውስጥ የመጀመሪያው ናይት ከላብ እንኳ የነበረው በዚህ አካባቢ እንደሆነ ላዲስላብ ፋራጉ «አቢሲንያ ኦን ዚኢቭ» በተባለው መጽሐፍ ከ48 ዓመት በፊት ጽፎታል።

ጥንኛውም ነገር እንደ ነበረ እንደ ግይቀር የዲያሌክቲክስ ሕግ ነውና አራዳ ዛሬ የትናንትናው ዓይነት ሕይወት የላትም። ካለፉት ሃያ ዓመታት ወዲህ ጥቅ ጥቅ የደመቅ ደመቅ የሚሉት ሌሎች አዳዲስ መንደሮችና አካባቢዎች ናቸው። አራዳ እንዳስቀመጥዋት የምትገኝ ሁኔታ መንደር ናት። ስለዚህ አዳዲስ ሰማይ ዳሰስ ሕንፃዎች እርጅናዋንና የትናንትናዬቱ መሆንዋን የሚያገሉ ይመስላል።

አራዳ... በተለይ አራዳ ጊዮርጊስ አንድ ልዩ ሸንጎ እየመሰለ ነው። አራዳ ጊዮርጊስ ገቢ የማይታይ ሰው የለም። ከሚሰቱ ጋር— ከባልዋ ጋር— የተፈጠረውን ቅሪኔ ለመፍታት ያቃቃቸው ሁሉ— ከአሥር ሰዓት በኋላ ወይም እሑድና ቅዳሜ መገናኛ ሥፍራ ሆኖአል። ራሱን የቻለ ሸንጎ ነው። በዛፍ ጥላ ሥር ከበተከሰያኑ ጥገ እሰጥ

አገባው የደራ ነው። ቃላት (ጭቅጭቅ) ኃይል አግኝተው ወደ ዱላ ሲለወጡ ስሪ የመንግሥት ያለህ ሲባል ቢሰማ አያስገርምም።

የጊዮርጊስ ችሎት በአጤ ምኒልክ ዘመነ መንግሥት የነበረውን የዛፍ ጥላ ሥር ችሎት ያስታውሰናል። ልዩነቱ የአሁኑ የጊዮርጊስ ችሎት የባልና ሚስት ፍቺ ችሎት በመሆኑ ላይ ነው። እዚህ ችሎት ቀርቦ የእርቅ መፍትሔ ያገኘ ቤተሰብ አናውቅም። ከቶውንም እያፋቱ ድርጉ እየበሉ የሚተዳደሩ አዳዲስ የነገር አባቶች እየተፈጠሩ ነው። በቤተዘመድ ሽማግሌዎች ስም በመቀመጥና በሌላ ሌላውም ዘዴ ወፍራም ገቢ—ከጊዮርጊስ ዓይነት ሸንጎ የሚሰበሰቡ ሰላላ ቀበሌዎች ትኩረት ሊያደርጉባቸው ይገባል። በባህል አንፃር እንኳ ጉዳዩ ትክክል አይደለም።

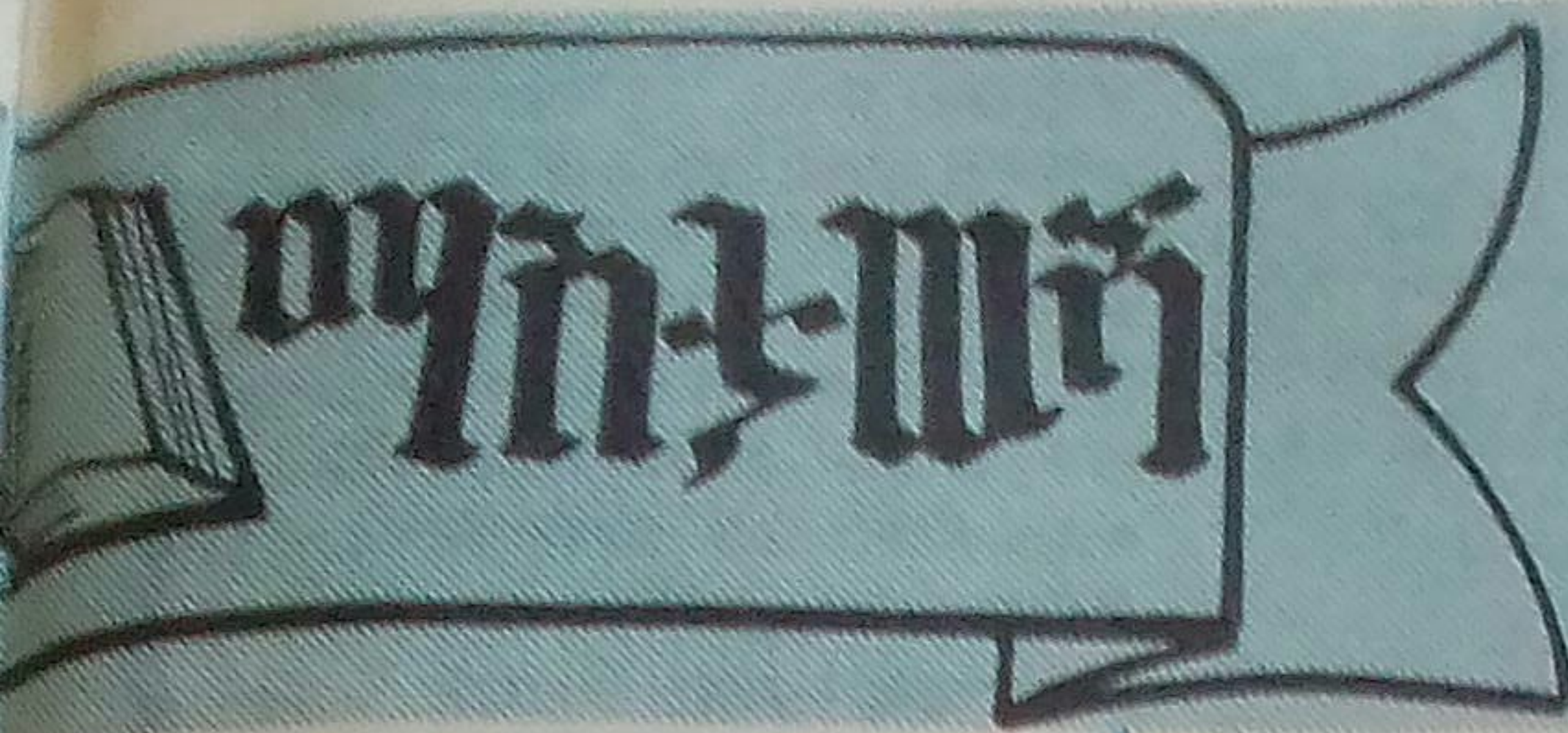
በማስረጃ መታመም

ከሐምሌ ወር ጀምሮ የገንዘብ ሚኒስቴር የበጀት ሰዎች «በቀን አንዳንድ ሺህ ተበዳሪ አስተናግደናል» ቢሉ በበኩሌ እስማማበታለሁ። ከአንዳንዱ መሥሪያ ቤት እንዲያውም ከግማሽ በላይ ሠራተኛ ሳይበደር የሚቀር አይመስልም። የሚኒስቴር መሥሪያ ቤቶች የአስተዳደር ኃላፊዎች ከየሐኪም ቤቱ የሚሰጥ የሕመም ማስረጃ አባሪ እያደረጉ «በኮሚቴ እንደታየው» ጓዱ በዓመት የሚከፈል የ... ወር ደመወዝ ሊከፈላቸው ስለሚገባ

... » የሚል ደብዳቤ ሲጽፉ ይውላሉ። ይህ ሁሉ ተበዳሪ በእርግጥ በሽተኛ ነው ወይ? በቀረበው የሐኪም ማስረጃ መሠረት በእርግጥ ይህ ሁሉ ሠራተኛ ሐኪም ቤት ገብቶ መተኛት፣ የሺህና የሁለት ሺህ ብር መድኃኒት መውሰድ የሚገባው ነው?

ሕክምና እጅግ ከፍተኛ ምግባረሰናይ ያለው መያ ነው። ሐቀኝነት፣ ምሥጢረኝነት፣ ከዚህ መያ ጋር በጣም የተሳሰሩ ናቸው። በመሆኑም ለዚህ መያ ባለቤቶች ሕዝብ ያለው አመለካከት ምንኛ ታላቅ እንደሆነ ግልጽ ነው። ሐኪም የሕይወት ተንከባካቢ፣ የጤንነት ሞገዚት ሆኖ ይታያል። ከማናቸውም ባለሙያ ይልቅ ታማኝነት፣ ሐቀኝነትና ዕውነተኛነት ይጠበቅበታል።

አንድ ሰው ታምሚአለሁ ሲል ሐኪሙ በበሽታው ዘር ላይ ለመድረስ ልዩ ልዩ ምርመራ እንዲፈጸም ያደርጋል እንጂ «አልታመምክም» ቢል አይችልም። ወይም ያልታመመውን «ታምላል» ብሎ እንደ ከረሜላ ከሱቅ የሚገዛው አስፒር እንኳ ለማያስፈልገው «ሁለት ወር ሆስፒታል ገብቶ መተኛት አለበት» ይባላል። ያንኑ ያህል ዕረፍት ይታዘዝለታል። በአማላጅ ነው፤ በወዳጅነት ነው፤ «አይደለም ወይም አይሆንም» ለማለት አይችልም። በአማላጅ ይሁን በሌላ ዘዴ አፈጻጸሙ ትክክል አይመስልም። እንዲያውም የሚያስተዛዝብ ነው። ትንሽ ራስ ምታት ለማያውቀው «ከባድ የደም ብዛት በሽተኛ»፣ የሆድ ቁርጠት ለማያውቀው «የአንጀት በሽተኛ» ብሎ መጻፍ ከአንድ ሐኪም የሚጠበቅ አይደለም። ለመጻፉ ግን እየተጻፈ ነው። በሚኒስቴር መሥሪያ ቤት የአስተዳደር ክፍል ውስጥ ብትሠሩ

የኮሶ መድኃኒት እየቀመሰ የሚገልጽላቸው
ወጥ ልዩ ልዩ በሽታ በመሸመት ላይ
ያለውን ለመጠበቅ በቂራ የሚታረሙ
ከብቶች ጤንነት ከአሁኑ የበለጠ ከፍተኛ
ቁጥጥር የሚያስፈልገው ይመስለኛል።

የግጥም ነገር

ከድርሳኑ

«በጥበብ እዳራሽ በዕውቀት መኖሪያ
በት

ሁሉን የምታስገኝ ቅኔ ነች እመቤት»
በለውታል ዝነኛው ኢትዮጵያዊ የብዕር
አለቃ ከበደ ሚካኤል «የቅኔ ውበት»
በተሰኘው ጥራዛቸው ስምጉን ይሁኑና!
ወርቅ አንተርሶ ስም አልብሶ ስንኝ
መቋጠር ቀላል አይደለም። «ባለቅኔ»
የሚባለውም እንዲያው ከሚጻ ተነስቶ
ተራ ግጥም የገጠመ ሁሉ አይደለም።

ይህንን ነገር ያነሳሁት የቅኔና የግጥም
ልዩነት ሳይታወቅ በየጊዜው አንዳንድ
የሆሄ ቅንጅት ከዚህም ከዚያም ተጠረቃ
ቅም ቤት በመታ ቁጥር ስንኝ አሣሪ
ውን «ባለ ቅኔ» ሊያስኝ ዳር ዳር የማለቱ
ጉዳይ ከንከኖኝ ነው።

ለምሳሌ «አይገኝም እንጂ ቢገኝማ
እንዴታ ብርሌ ጨብጦ ከወዳጅ ጨዋታ»
የሚለውን ብንወስድ ስካርን የማምጋ
ገሱ ነገር ከፋ እንጂ ለግጥሙ ውበት አን
ድና ሁለት አይባልለትም። «ቅኔ» ተብሎ
ሊጠራ የሚችልበት ምክንያት ግን አይኖ
ርም። ምሥጢርነት አይታይበትምና!

ይህንን ያልተረዱ አንዳንድ ሰዎች ታ
ዲያ «አካሌ ላኪልኝ አቦሬ» የሚለውን
ተራ ግጥም እንኳ በቅኔ ደረጃ መድበው
የድርሰት ቁንጮ ሊያደርጉ ሲዳዳቸው
እንመለከታለን። «ግጥም ከተባለ» በተ
ሰኘ ርዕስ በአንድ ጥቂት ስንበትበት ባለ
ወቅት በአዲስ ዘመን «ከአስተዋልነው
ዓምድ ላይ ከእሸቱ ተፈራ የቀረበው ትች
ት ለጥቅስ የሚበቃ ነው።

እሸቱ ተፈራ ያተኮሩት በአሁኑ ጊዜ ግጥ
ም ነው ተብሎ እየተደረሰ በድምጹ ያን
አንደበት ሲንቆረቆር በሚገኘው በስንኝ
ውርጂብኝ ላይ ሲሆን ሁለት ፍጹም የማ

ወደ ገጽ 45 ዞሯል

እንድ የምትታዘቡት ነገር አለ። ሐምሌ
በመጣ ቁጥር እያቃሰተ ዘሥራ የሚ
ቀረው ሠራተኛ ብዛት ነው። ሐምሌ
በመጣ ቁጥር በዓመት የሚከፈል የወር ፤
የሁለት ወር ፤ አለዚያም የሦስት ወር
(እንደ ደምዘቱ ብዛት) የሚበደረው የዓመቱ
ደንበኛ ነው። እዳዲስ በሽታ እየፈጠሩ ፤
ሐኪም ቤት እየለዋወጡ ለብድር እስካ
በቃ የተገኘው በሽታ ቢላከከባቸው የሚ
ጩ ናቸው። ይኸ በዓመት እንድ ጊዜ
ሲሆን በየወሩ ደግሞ እንድ ጊዜ እናት ፤
ሌላ ጊዜ አጉት ፤ — አባት — አክስት —
አያት ፤ ወዘተ «ሞተብኝ» ብለው (ገድለው)
የሚበደሩ ይሆናል። የሐኪም ማስረጃ
ለመቀበል የሚያዳግትበት ሁኔታ በእርግጥ
አለ። አብዛኛው ሠራተኛ ደግሞ የሚበ
ደረው ለማይረባና ፋይዳ ለሌለው ጉዳይ
መሆኑም ይታወቃል።

ሥጋ ፈጅ

ፈረንጆች ሲተርቱ «ሰዎች መቃብራ
ቸውን በጥርሳቸው ይቆፍራሉ።» ይላሉ።
— «ሰዎች ለምግባቸው ባለመጠንቀቅ—
ያገኙትንና ደስ ያላቸውን በመብላት
ሞታቸውን ያፈጥናሉ።» ለማለት የሚ
ቀርብ ተምሳሌት ነው።

በአገራችን የአመጋገብ ባህል የተነሣ
አርባ ዓይነት በሽታ የሚሰፍርበት አለ።
ቡና በቅቤ ፤ ክትፎ በቅቤ ፤ ጉመን በቅቤ
እንደገና ቅቤ በቅቤ ይበላል። «ይህ ዓይ
ነቱ አበላል ትክክል አይደለም» ለማለት
ኒዩትሪሺኒስት መሆን አያስፈልግም።

«ስው የሚሞተው እንደ ሱስ በያዘው
ነገር ነው። የመጠጥ ሱስኛ በመጠጥ ፤

የሥጋ ሱስኛ በሥጋ (ብርጥጥን ያስታው
ሱአል) ፤ የሲኃይ ሱስኛ በሲኃይ ፤ ሌላው
ቀርቶ የውኃ ዋና ሱስኛ በውኃ ዋና
ይሞታል» ይባላል። ብዙ በመጠጣት
ጉበቲቱ የተጉዳችበት ፤ ላንባይቱ ወልቃ
ልትጠፋ የምትመስልበት ሰው እንኳ
ሐኪም ዘንድ ሲሄድ የሚነገረው ምክር
«እስካሁን ብዙ ጠጥሃልና ከእንግዲህ
ወዲያ ይብቃህ» የሚል ዓይነት ይመስ
ላል። ብዙ በመጠጣት ብዙ የታመመ
ሰው መፍትሔው ቅርብ ነው። ችግሩ
የተበላሸውን የአካል ክፍል ለማዳን
ከመቻሉ ላይ ነው።

የምግብና የበሽታ ነገር ከተነሣ ጥሬ
ሥጋ ሊነሣ ይገባል። በሕዝብ መገናኛ
መሣሪያዎች ላይ ኢንተርቪው የሚደረጉ
አንዳንድ አረጋውያን ስለሚመገቡት
ምግብ ሲጠየቁ— «ጥሬ ሥጋ እወዳለሁ።
እስከ ዛሬም እበላለሁ» የሚል መልስ
መስጠታቸው የተለመደ ነው። ይህን
ዓይነቱ አነጋገር ለጥሬ ሥጋ መብል ራሱን
የቻለ ማስታወቂያ ነው። «ጥሬ ሥጋ
የሚበሉ ሰዎች ጤናማዎች ፤ ብዙ ለመ
ኖር የሚችሉ ናቸው» የሚል ይመስላል።
ዳሩ ግን ጥሬ ሥጋ የሪህ ፤ የጉበት ፤ የቁር
ጥማት፤ . . . የሺህ በሽታ ምክንያትና መን
ሥኤ መሆኑ ዕውነት ነው።

እንደ አዲስ አበባ ባሉ ከተሞች ውስጥ
በሚገኙ ሉካንዳ ቤቶች ፤ በየመንደሩ
በሚቋቋሙ ሆቴል ቤቶች በብዛት
በላተኛ ያፈራው ጥሬ ሥጋ ነው።
ክትፎ ብቻ የሚሸጥባቸው (በአብዛኛው
ጥሬ) ሆቴል ቤቶች መድራት ሌላው
ማስረጃ ነው። ለማንም ምግቡን ለመ
ምረጥ ባይቻለንም ለሥጋ ፈጅ ትውልድ
ግን ትምህርትና ምክር የሚያስፈልገው
ይመስላል። እስከዚያው ድረስ ግን

የአለማችን ትንሿ ወፍ

ትንሹ ወፍ

ይህች ወፍ የምትገኘው በኬባ ሲሆን ቦታው አዛውንት በብዛት የሚገኙበትና ረግራጋማ በሆነ የባህር ዳርቻ አካባቢ በሚገኝ ጥቅጥቅ ደን ውስጥ ነው።

የትንሹ ትንሽ የሆነችው ይህች ወፍ በምትበርበት ወቅት ንቦች የሚፈጥሩትን ዓይነት ድምጽ ስለምትፈጥር “BEEHUMMING BIRD” የሚል መጠሪያ ስም ተሰጥቷል። ኩባውያን በበኩላቸው “MELLISUGA HELENAE” በሚል አገርኛ ስያሜ ይጠሩታል።

በምትበርበት ጊዜ ከንፎቿን 80 ጊዜ በሰከንድ ስለምታርገባቸው ማንም ሰው ቢሆን አርቃኑ ዓይኑን ከንፎቿን ለመከታተል ካለመቻሉም በላይ በአንድ ነገር ላይ አርፋ ካልሆነ በስተቀር በአየር ላይ እያለች ሌላ ነፍሳት እንጂ ወፍ መሆኗን ለማወቅ ያዳግታል።

የዚህች ወፍ ክብደት 2 ግራም ሲሆን ይህም ከአንድ የአሥር ሳንቲም ክብደት ያነሰ ነው። ከአፍ እስከ ጭራዋ ያለው ርዝመቷ ደግሞ 2 ኢንች (5 ሣንቲ ሜትር) ይሆናል። የምትመገበው ትናንሽ ሽረራቶችን፣ ዝንቦችንና ሌሎች ነፍሳትን ሲሆን አልፎ አልፎ አንዳንድ ጣፋጭነት ያላቸውን አበቦች ትመገባላች።

በአንድ ወቅት በኩባ ውስጥ በብዛት የነበረው የዚህች የዓለማችን ትንሹ ወፍ ዝርያዋ በአሁኑ ሰዓት ቁጥሩ በከፍተኛ ፍጥነት እየቀነሰ የመምጣቱ ጉዳይ ብዙዎቹን በተለይም በአእዋፍ ዝርያ ጥበቃና ከት ትል የተሰማሩትን የመስኩ ጠበብ ቶች አሳስቧል።

የኩባ አእዋፍ ጥበቃ መሥሪያ ቤትም በበኩሉ የተቻለውን ሁሉ ቢያደርግም የዚህችን ብርቅዬና የብቸኛዋን ትንሹን ወፍ ዝርያ ቁጥር እየመነመነ መምጣትን ሊገታው አልቻለም።

ዙጉንበነቷ የበራሪዎች ሁሉ ዕንቁ በመባል ጌነስ (GUINNESS BOOK OF RECORDS) ላይ የተመዘገበችው ይህች ወፍ ወደፊት ከምድራችን ገጽ ጠፍታ ታሪክ የምትሆንበት ቀሪው የእድሜ ጊዜዋ ምን ያህል ነው? የሚለው ግን መልስ ያላገኘው ጥያቄ ነው። . . .

ምንጭ፡ “THE NATIONAL GEOGRAPHIC SOCIETY”

ትርጉም፡ ሽኪራው ገሠሠ ከቦሌ

በጉንፋን መዝናናት

«መዝናናት ይፈልጋሉ? ገንዘብ እየከፈሉ ሳይሆን እየተከፈለዎ ጊዜዎትን በብሪታንያ ጉንፋን ምርምር ድርጅት (C.C.U) ቢያሳልፉ»

እንዲህ የሚለው በመላው እንግሊዝ የተለመደ ማስታወቂያ ባድሚንተን፣ ጠሪጴዛ ቴንስ የመሳሰሉ የቤት ውስጥና ከቤት ውጪ የተሟሉ መዝናኛዎች ያቀፈው በ10 ቀን የመዝናኛ ጊዜ ውስጥ በየቀኑ የ2.75 ዶላር የሚከፍለው የእንግሊዙ ጉንፋን ምርምር ድርጅት ማስታወቂያ ነው።

ይህ አስራ ስምንት ታላላቅ ሕንጻዎች ያለው በሳሊስበሪ የእርሻ ቦታ የሚገኘው ድርጅት ማንኛውንም ሰው የሚቀበልና ለ10 ቀናት የሚያስተናግድ ሲሆን ምግቡም እጅ የሚያስቆረጥም ነው። ነገር ግን አንዳንድ እንግዶችን ያስቸገረ ሁኔታ ይታይበታል። ይኸውም ከባለ ትዳሮች በስተቀር ለሌሎች ሰዎች ከ30 ሜትር በታች ተቀራርቦ መነጋገር በጥብቅ የተከለከለ ነው። 10 ቀናት ድርጅቱ ውስጥ እየተዘናኑ ለመቆየት ሲመዘገቡ አስቸጋሪውን ጉንፋንና ውጤቱን ለማስተናገድ መዘጋጀት ግዴታ ነው።

ድርጅቱ ከተቋቋመ አራት አስርተ ዓመታት ሲሆነው 18,000 ከ 18 እስከ 50 ዕድሜ ክልል ውስጥ የሚገኙ ሰዎች እየተዘናኑ ለምርምሩ አስተዋጽኦ አድርገውበታል። የክረምት መዝናኛ ወቅት ለድርጅቱ ከፍተኛ የሥራ ጊዜው መሆኑም ይነገራል። ስለ ድርጅቱ አስተያየት

ታቸውን ተጠይቀው ከነበሩት መሃል የሚገባ ጊዜያቸውን ለማሳለፍ የሄዱ የሚከተለውን አስተያየት ሠጥተዋል።

ከባለቤቷ ቻርለስ ጋር በመዝናኛ ድርጅቱ የሚገባ ጊዜዋን ያሳለፈችው ሄዘር ኮርቴናይ «በጣም ተስማምቶታል» ስትል ባለቤቷ ቻርለስ በበኩሉ «ስንጋባ ለሚገባ ማሳለፊያችን ምንም ገንዘብ አልነበረንም ስለሆነም ወደዚህ ልንመጣ ቻልን። ምንም እንኳን ጉንፋን ቢያዳክመንም ለኔ አንደኛ ኬክ ጣፋጭ ነበር ብሏል»።

መቼም ጉንፋን ጉንፋን ነው። በመሆኑም ድርጅቱ አርባ አንድ ዓመት በምርምሩ ቢገፋም ተመራማሪዎቹ ፊውሱን ሊያገኙት አልቻሉም። እንዲያውም «አንዱ ተመራማሪ «ለአሁኑ የማዝጋቸው ነገር ቢኖር በመቅ ውሃ እንዲታጠቡ፣ የስቃይ ማስታገሻ ኪኒኖችን እንዲወስዱና እረፍት እንዲያደርጉ መምከር ብቻ ነው» ሲሉ ተናግረዋል። ታዲያ እናንተስ ስለ አዲስ አበባው የጉዳና ጉንፋን ሽመታ ምን አስተያየት አላችሁ?

ሳምሶን ተስፋዬ
መ.ሣ.ቁ. 80236
አ.አ

ምክር ለበላተኞች

- * ሥጋ ሊገዛ
 - ንፁሕና ጠንካራ፤
 - መጥፎ ሽታ የሌለው
 - እርጥበት ያልበዛበት መሆን እንዳለበት ያውቃሉ?
- * የተበላሽ ጥሬ ስጋ፤
 - ጣዕሙ ጉምዛዛ እንደሚሆን፤
 - ሲዳስሉት እንደሚያመለጫል፤
 - ቀይ ስጋ እንደሚለለልና እንደሚጠቁር፤
 - ጮማው ደግሞ እንደሚላለና ቢጫ መልክ እንደሚኖረው ያውቃሉ?
- * የአሣ ስጋ ጥንቃቄ ካልተደረገለት በቀላሉ የሚበላሽ እንደሆነ
 - በሚገዛበት ጊዜ ጥንቃቄ